

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก
ในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในจังหวัดกำแพงเพชร

FACTORS ASSOCIATED WITH THE PARTICIPATION OF THE
PARENTS AND THE CHILD DEVELOPMENT COMMITTEE IN THE
ACTIVITIES OF THE CHILD DEVELOPMENT CENTERS IN
KAMPHAENGPHET PROVINCE

วิทยานิพนธ์

โดย

นางสาวกัทรียา สุวรรณบุรณ์

เสนอต่อคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

พ.ศ. 2537

วิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก
ในจังหวัดกำแพงเพชร

Factors Associated with the Participation of the Parents
and the Child Development Committee in the Activities of
the Child Development Centers in Kamphaengphet Province

โดย นางสาวภัทริยา สุวรรณบุรณ์

Miss Pattariya Suwannaboon

นักศึกษาคณะพัฒนาสังคม รุ่น 8 รหัส 520322021

ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็น
สมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาลัทธิศูทรพัฒนบริหารศาสตร์มหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) ได้

ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
ลงนาม. <u>ท.พิพรรณ กิตติวิบูลย์</u>	ลงนาม. <u>ท.พิพรรณ กิตติวิบูลย์</u> .....
(อาจารย์ ดร.ท.พิพรรณ กิตติวิบูลย์)	(อาจารย์ ดร.ท.พิพรรณ กิตติวิบูลย์)
วันที่. 21 มกราคม พ.ศ.2537	วันที่. 28 มกราคม พ.ศ.2537
ลงนาม. <u>สุภา กิริติบุตร</u>	ลงนาม. <u>สุภา กิริติบุตร</u> .....
(อาจารย์สุภา กิริติบุตร)	(อาจารย์สุภา กิริติบุตร)
วันที่. 21 มกราคม พ.ศ.2537	วันที่. 28 มกราคม พ.ศ.2537
ลงนาม. <u>แสง อ่อน มั่นใจตน</u>	ลงนาม. <u>แสง อ่อน มั่นใจตน</u> .....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แสงอ่อน มั่นใจตน)	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แสงอ่อน มั่นใจตน)
วันที่. 21 มกราคม พ.ศ.2537	วันที่. 28 มกราคม พ.ศ.2537

คณะพัฒนาสังคมอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรพัฒนบริหารศาสตร์มหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

..... วิชัย รูปขำคี ..... คณบดี
(นายวิชัย รูปขำคี)

วันที่ 24 เดือน กรกฎาคม พ.ศ.2537

บทคัดย่อ

- วิทยานิพนธ์เรื่อง** : ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในจังหวัดกำแพงเพชร
- โดย** : นางสาวภัทริยา สุวรรณบุรณ์
- ชื่อปริญญา** : พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
- วิชาเอก** : การปฏิบัติการทางสังคม
- ปีการศึกษา** : 2536

วัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้ คือ 1) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพค.) 2) เพื่อศึกษาถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็กเล็ก ในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางส่งเสริมให้ผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มากยิ่งขึ้น

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ผู้ปกครองเด็ก จำนวน 258 คน และคณะกรรมการพัฒนาเด็ก จำนวน 55 คน จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 11 ศูนย์ จาก 7 อำเภอ ตัวแปรอิสระที่ใช้ศึกษา ได้แก่ ภูมิฐานะเดิม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น รายได้ในครอบครัว หนี้สิน กรรมสิทธิ์ในที่ดิน ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ความคาดหวังในผลประโยชน์ที่ได้จากศูนย์ฯ การคาดการณ์ในอนาคตเกี่ยวกับการย้ายออกจากชุมชน และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ข้อมูลที่เก็บได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Science) สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ที-เทสต์ (t-test) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง คือ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน และการคาดการณ์ในอนาคตในการย้ายออกจากชุมชน ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาเด็ก คือ รายได้ในครอบครัว การมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สำหรับลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมที่ผู้ปกครองและคณะกรรมการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การร่วมสมทบเงิน แรงงาน และวัสดุ รองลงมาคือ การร่วมประชุมในกิจกรรมศูนย์ฯ

ผลการศึกษาได้เสนอแนะว่าควรจะทำให้ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานศูนย์ฯ แก่ผู้ปกครองและคณะกรรมการฯ เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์ฯ มากขึ้น นอกจากนี้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนในระดับพื้นที่ ควรให้ความสำคัญในการติดตาม เยี่ยมเยียน และเป็นที่ปรึกษาให้แก่กลุ่มและองค์กรในพื้นที่อย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ

ABSTRACT

THESIS : Factors Associated with the Participation of the
Parents and the Child Development Committee in the
Activities of the Child Development Centers in
Kamphaengphet Province

BY : Miss Pattariya Suwannaboon

DEGREE : Master of Arts in Social Development

MAJOR : Social Engineering

ACADEMIC YEAR : 1993

The objectives of this study were 1) to identify the factors which were associated with the participation of the parents and the child development committee in the Child Development Centers, 2) to study the types of the participation of the parents and the child development committee in the Child Development Centers, and 3) to find the ways to encourage the parents and the child development committee to participate more in the Center's activities.

The samples in this study were 258 of parents and 55 of the child development committee in 11 Child Development Centers, from 7 districts in Kamphaengphet Province. Nine independent variables were home town, the duration of living in the community, family income, amount of debt, land ownership, the understanding of the objectives and the management of the Child Development Centers,

the expectation for the participation outcome, the expectation for moving out of the community, the communication with the community development workers. The data were analyzed by SPSS computer package. The statistical techniques used in this study were percent, t-test and the Pearson Product-Moment correlation.

The results of this study has showed that the factors associated with the participation of the parents were the duration of living in the community, the understanding of the objectives and the management of the Child Development Centers, the communication with the community development workers and the expectation for moving out of the community. Factors associated with the participation of the child development committee were family income, land ownership and the understanding of the objectives and the management of the Child Development Centers. The results have also revealed that the most famous activity in participation was the financial,, physical and material contributions. The second type of most-found participation was the attendance at the meetings.

The results of this study has suggested that the parents and the child development committee should be more educated about objectives and management of the Child Development Centers in order to get more participation in the Centers activities. However, the community development workers should put more emphasis on a regular follow-up visit and a close supervision to the local groups.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของท่านอาจารย์ ดร.ทิพวรรณ กิตติวิบูลย์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้ความห่วงใยและให้คำปรึกษาที่ดียิ่ง รวมทั้งท่าน อาจารย์สุภา กীরติบุตร และท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แดงอ่อน มั่นใจคน ซึ่งเป็นผู้ช่วย ชี้แนะและแก้ไขข้อบกพร่องในการทำวิทยานิพนธ์

และต้องขอขอบคุณเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนของจังหวัดกำแพงเพชรทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ภัทริยา สุวรรณบุรณ์

มกราคม 2537

สารบัญ

		หน้า
หน้าอนุมัติ		
<u>บทคัดย่อภาษาไทย</u>	ab	(1)
Abstract		(3)
กิตติกรรมประกาศ		(5)
สารบัญ	co	(6)
สารบัญตาราง		(8)
สารบัญแผนภูมิ		(10)
<u>บทที่ 1 บทนำ</u>		
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา		1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย		5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ		5
ขอบเขตของการวิจัย		6
<u>บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง</u>		
ทฤษฎีการกระทำทางสังคม		7
ทฤษฎีการกระทำในชุมชน		11
แนวความคิดการยอมรับสิ่งใหม่		12
แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการติดต่อสื่อสาร		12
ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล		13
ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้		14
แนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน		15
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง		21
กรอบแนวคิดในการวิจัย		29
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย		30

	หน้า
นियามปฏิบัติการ	31
สมมติฐานในการวิจัย	33
<u>บทที่ 3</u> <u>วิธีการวิจัย</u>	
ประชากร	37
การสุ่มตัวอย่าง	39
เครื่องมือในการวิจัย	41
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	46
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์	46
<u>บทที่ 4</u> <u>ผลการวิจัย</u>	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา	48
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน	72
<u>บทที่ 5</u> <u>สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ</u>	
สรุปผลการวิจัย	79
อภิปรายผล	86
ข้อเสนอแนะ	91
<u>บรรณานุกรม</u>	94
<u>ภาคผนวก</u>	ap
ภาคผนวก ก. สูตรที่ใช้ในการวิจัย	102
ภาคผนวก ข. แบบสัมภาษณ์	104
ภาคผนวก ค. แนวทางการดำเนินงานพัฒนาเด็กของ กรมการพัฒนาชุมชน	112
<u>ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์</u>	v 122

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวนผู้ปกครอง และจำนวน คณะกรรมการพัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดกำแพงเพชร แยกตามอำเภอ	40
2	เปรียบเทียบลักษณะทั่วไปของผู้ปกครองกับของคณะกรรมการฯ	49
3	เปรียบเทียบลักษณะพื้นฐานทางสังคมของผู้ปกครองกับของ คณะกรรมการฯ	51
4	เปรียบเทียบลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองกับของ คณะกรรมการฯ	54
5	เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการ ดำเนินงานของศูนย์ฯ ของผู้ปกครองกับของคณะกรรมการฯ	58
6	เปรียบเทียบการคาดหวังในผลประโยชน์ฯ ของผู้ปกครอง กับของคณะกรรมการฯ	61
7	เปรียบเทียบการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนของผู้ปกครอง กับของคณะกรรมการฯ	63
8	แสดงการคาดการณ์ในอนาคตเกี่ยวกับการย้ายออกจากชุมชน ของผู้ปกครองกับของคณะกรรมการฯ	64
9	แสดงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ฯ ของ ผู้ปกครอง	66
10	แสดงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ฯ ของ คณะกรรมการฯ	68

ตาราง		หน้า
11	เปรียบเทียบคะแนนการมีส่วนร่วมจำแนกตามประเภทของ กิจกรรมของผู้ปกครองกับของคณะกรรมการฯ	71
12	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมระหว่างผู้มีภูมิลำเนา ต่างกันของผู้ปกครองกับคณะกรรมการฯ	72
13	แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองกับคณะกรรมการฯ	75
14	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองที่มีการ คาถการณ์ฯ และไม่มีการคาถการณ์ฯ ในการย้ายออกจากชุมชน	76
15	แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองพิจารณาแยกจากกลุ่มคณะกรรมการฯ	77

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	กรอบแนวคิด	29
2	แนวทางการดำเนินงานพัฒนาเด็กของกรมการพัฒนาชุมชน	113
3	โครงสร้างของการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	121

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีแผนพัฒนาประเทศครั้งแรกในปี พ.ศ.2504 คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504 - 2509) ที่เน้นการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจเป็นหลักนั้น เมื่อดำเนินการมาจนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2515 - 2519) ก็พบว่าการพัฒนาที่ผ่านมาก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม เกิดความเหลื่อมล้ำขึ้นในสังคม (วิทยากร เชียงกูล 2527 : 36) ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520 - 2524) จึงได้ให้ความสนใจในการพัฒนาคุณภาพของประชากร และในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525 - 2529) จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535 - 2539) ก็ได้เน้นในการพัฒนาคน พัฒนาคุณภาพชีวิต และให้ความสำคัญในการพัฒนาจิตใจ ทั้งนี้ก็เพราะการพัฒนาที่ผ่านมานั้นการพัฒนาเฉพาะวัตถุจะไม่สามารถนำประเทศสู่การเป็นประเทศพัฒนาได้ และในขณะที่ประเทศไทยกำลังเร่งพัฒนาสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่หรือนิกส์ (NICs) นั้น ปัจจัยที่ควรให้ความสำคัญที่สุดในการพัฒนาก็คือ ประชากรในประเทศ เพราะการพัฒนาคุณภาพของประชากรในประเทศย่อมเป็นรากฐานที่สำคัญว่าการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) แต่เพียงอย่างเดียว และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า ทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource) เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด มีลักษณะพิเศษกว่าทรัพยากรใด ๆ คือ เป็นทั้งผู้ผลิตและผู้ใช้ เป็นทั้งผู้สร้างและทำลาย ดังนั้นถ้าทรัพยากรมนุษย์ได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพ ให้มีลักษณะของการสร้างสรรค์มากกว่าการทำลายแล้ว สังคมก็จะเป็นสังคมพัฒนาและนำไปสู่การพัฒนาด้วย

จากสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จะพบว่าสังคมมีความสับสน วุ่นวาย ยิ่งสังคมซับซ้อนมากยิ่งขึ้น มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น สภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมก็ยิ่งวุ่นวาย ไร้ระเบียบมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ซึ่งสาเหตุของปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นจาก "คน" ทั้งสิ้น ทั้งนี้ก็เพราะคนในสังคมไม่มีคุณภาพและคุณธรรม ไม่ได้ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ซึ่งการพัฒนาคนในวัยที่เติบโตเป็นผู้ใหญ่ย่อมกระทำได้ยาก ดังนั้นการพัฒนาคคน จึงต้องเร่ง

กระทำในวัยที่ยังเป็นปฐมวัย คือวัย "เด็ก" นั่นเอง ดังเช่นสุภาษิตที่ว่า "ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก" ด้วยความสำคัญของเด็กที่มีต่อสังคม องค์การสหประชาชาติจึงได้กำหนดให้ปี พ.ศ.2522 เป็นปีเด็กสากล และนับเป็นจุดเริ่มต้นเผยแพร่แนวคิดที่มุ่งให้ความสำคัญแก่เด็ก ในการที่จะดำเนินการพัฒนาเด็กทั่วโลกเพราะเด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า และเด็กที่มีคุณภาพ ในวันนี้ก็จะเจริญเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในวันหน้าด้วย จากคำกล่าวที่ว่า "เด็กคือความหวังของชาติ" "เด็กคืออนาคตของชาติ" ย่อมเป็นการแสดงให้เห็นว่า เด็กนั้นมีความสำคัญต่อ ประเทศชาติ ต่อสังคมในอนาคต เพราะเด็กจะเป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมความเป็นชาติ รวมทั้ง คำร่งไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของความเป็นชาติ ได้มีผู้กล่าวไว้ว่า "ถ้าเราต้องการสังคมชนิดใด ก็จง ถ่ายทอดลักษณะนั้น ๆ ให้กับเด็ก แล้วเด็กก็จะสืบทอด และสร้างสังคมเช่นนั้น" และจากกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้ตรัสไว้เนื่องในโอกาสปีเด็กสากล พ.ศ. 2522 ว่า "เด็กเป็นผู้ที่รับช่วงทุกสิ่งทุกอย่างต่อจากผู้ใหญ่ ดังนั้นเด็กทุกคนจึงสมควรและจำเป็น ที่จะต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดู อย่างถูกต้องและเหมาะสม... ซึ่งหน้าที่นี้ก็เป็นของทุกคน ที่ จะต้องร่วมมือกันกระทำโดยพร้อมเพรียงสม่ำเสมอ" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2525)

ดังนั้น เมื่อต้องการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป จึงควรร่วมกันพิจารณา ให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็กทั้งร่างกายและจิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญาอย่างต่อเนือง เพราะเด็กจะมีการเจริญเติบโตทางร่างกายก็จะต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ทั้งด้านโภชนาการ การให้ภูมิคุ้มกัน การให้การศึกษา การจัดประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่ดี เหมาะสมกับเด็ก เพื่อเด็กจะได้เจริญเติบโตและมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ถูกต้องตามวัย เป็น พื้นฐานในการเรียนรู้ การใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต หรือแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพชีวิตที่ดี เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและเป็นทรัพยากรสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งขบวนการพัฒนาเหล่านี้จะต้องอาศัยผู้ใหญ่คือผู้ที่เกิดก่อนเป็นผู้ให้การพัฒนา (สายสุรี จุติกุล 2527 : 7)

และจากการมองเห็นถึงความสำคัญของเด็กดั่งที่กล่าวมาแล้วนั้น กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาเด็ก โดยการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขึ้นในปี พ.ศ.2510

โดยมีวัตถุประสงค์คือ (กองพัฒนาสตรีและเด็ก, 2528 : 5)

1. เพื่อส่งเสริมให้เด็กที่มีอายุระหว่าง 3 - 6 ปี ในชนบทได้รับการอบรมเลี้ยงดูให้มีความเจริญเติบโตทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อย่างถูกต้องตามวัย พร้อมทั้งจะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาโดยเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการพัฒนาโดยใช้ครอบครัวเป็นพื้นฐาน
2. เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กแก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง ให้ได้ใช้เวลาในการประกอบอาชีพได้อย่างเต็มที่
3. เพื่อส่งเสริมให้ท้องถิ่นช่วยตนเองและร่วมกันพัฒนาเด็ก พัฒนาท้องถิ่นของตน โดยเผยแพร่วิทยาการแผนใหม่ไปสู่บิดา มารดา และผู้ปกครองเด็ก
4. เพื่อช่วยสนับสนุนแผนอาหาร และโภชนาการแห่งชาติในส่วนที่เป็นเขตพัฒนาชุมชน

ในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนี้ เป็นโครงการที่ชุมชนในท้องถิ่นร่วมกันจัดตั้งโดยมีกรมการพัฒนาชุมชนให้การสนับสนุน เพื่อให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง และองค์กรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม และรับผิดชอบในการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิต ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525 - 2529) เรียกว่าเป็นแนวนโยบายการพัฒนาชนบทแนวใหม่ ซึ่งมีหลักการสำคัญได้แก่ การเน้นการปรับปรุงเพื่อให้ประชาชนช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุด และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง (วิทยากร เชียงกุล 2527 : 36) และจากการดำเนินกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมการพัฒนาชุมชน ที่ผ่านมานั้น ก็มีทั้งศูนย์ที่ประสบผลสำเร็จมีความก้าวหน้าในการดำเนินกิจกรรม และมีทั้งศูนย์ที่ประสบความล้มเหลวไม่สามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้ ซึ่งสาเหตุของความสำเร็จและความล้มเหลวนี้ ได้มีผู้ศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งต่อการดำเนินกิจกรรมของ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (สุภาวดี ชุติชูเดช 2524 : 104) จากการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็ก (ผดค.) ตามโครงการพัฒนาเด็กก่อนเข้าโรงเรียน ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ของเกศินี ปายะนันท์ พบว่าเด็กออกจากศูนย์ฯ เพราะว่าร่าเริงส่วนมากรายได้น้อยกว่ารายจ่าย ราษฎรมีความพอใจในการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็ก ตามโครงการพัฒนาเด็กที่ดำเนินมาแล้ว ราษฎรเกินกว่าครึ่งมีความคิดเห็นว่าเด็กมีความรู้ดี ร่างกายแข็งแรงดี สะอาด ปราศจากโรคภัย ราษฎรประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ มีความคิดเห็นว่าผู้ดูแลเด็กและคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะดำเนินการต่อไปไม่สำเร็จ เพราะชาวบ้านไม่ร่วมมือกันจริง (เกศินี ปายะนันท์ 2512 : 19 - 20) และจากการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน (Day Care Child Development Center) ของ Aline B. Auerback ในปี ค.ศ. 1975 พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เนื่องจากในความเป็นจริงผู้ปกครองส่วนมากต้องทำงานอาชีพของตน ผู้ปกครองจึงไม่มีเวลาที่จะอุทิศตนให้กับการดำเนินงานของศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวัน (Day Child Center) อย่างไรก็ตามทั้งบิดา มารดา ของเด็กจะมาร่วมในการประชุมถ้าการประชุมนั้นจะทำให้เกิดผลดี (เกศินี ปายะนันท์ 2512 : 72) ซึ่งจะเห็นได้ว่าทั้งการศึกษาในประเทศและต่างประเทศก็พบว่า การมีส่วนร่วมเป็นสาเหตุสำคัญในความสำเร็จของการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และในส่วนของกรมการพัฒนาชุมชนนั้น การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะมุ่งให้ท้องถิ่นได้ช่วยเหลือตนเอง นับตั้งแต่การเริ่มการจัดตั้งจะต้องเกิดจากประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้ตัดสินใจ การนำบุตรหลานเข้ารับการเลี้ยงดูจากศูนย์ฯ ก็ต้องมาจากความสมัครใจของผู้ปกครอง การคัดเลือกผู้ดูแลเด็ก การคัดเลือกคณะกรรมการก็ต้องได้รับการยอมรับจากประชาชน การดำเนินงานของศูนย์ก็ต้องอยู่ในความดูแลเอาใจใส่จากคณะกรรมการผู้ปกครองและประชาชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นไปตามหลักการดำเนินงานพัฒนาชุมชนที่พยายามให้ประชาชนเข้ามามีบทบาท และส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหา คัดเลือก คกลองใจ และดำเนินการเอง ในการพัฒนาให้มากที่สุด (สมทรง เขมะวิชานูวัติ 2518 : 23) ทั้งนี้เพราะการที่จัดทำให้ประชาชนฝ่ายเดียวไม่ว่าต้องการหรือไม่ก็ตามทำให้ประชาชนไม่รู้สิทธิ หวังแทน ไม่เกิดความเป็นเจ้าของ เพราะไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำ ไม่ว่าจะเป็นการลงแรง

กายหรือสมทบด้วยทรัพย์สิน (พีรพล ไตรเทศาวิทย์ 2533 : 6) ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก จึงยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกชั้นตอน โดยเฉพาะกรณีการมีส่วนร่วมของ
ผู้ปกครอง และคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงต่อผลสำเร็จหรือความล้มเหลว
ของการดำเนินกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงนับเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะทราบว่าปัจจัยอะไร
บ้างที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ในกิจกรรมของศูนย์
พัฒนาเด็กเล็ก อันเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจและทำการศึกษาในเรื่องนี้ เพื่อนำไปใช้ในการ
การปฏิบัติงานให้เกิดผลประโยชน์อย่างแท้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.)
2. เพื่อศึกษาถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
3. เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางส่งเสริมให้ผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็กได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) มากขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.)
2. ได้ทราบถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
3. ได้นำแนวคิดจากความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ต่อการมีส่วนร่วมไปใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
4. ได้เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจในการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษา "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก" เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดกำแพงเพชร ทั้งหมด 7 อำเภอ รวม 11 ศูนย์
2. ในการศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะผู้ปกครองของเด็กที่เข้ารับบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และคณะกรรมการพัฒนาเด็ก
3. ทำการเก็บข้อมูลในช่วงปี พ.ศ.2535 - 2536

แนวคิดทฤษฎีและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในจังหวัดกำแพงเพชร" เป็นการศึกษาถึงตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก โดยอาศัยทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังจะกล่าวโดยละเอียด ดังนี้

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการกระทำทางสังคม

Max Weber (อ้างถึงใน แพทยา แก้วพวง 2533 : 14) ศึกษาเรื่องการกระทำของมนุษย์ (Human Action) โดยให้คำจำกัดความว่าเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งที่เปิดเผยและลับ ซึ่งบุคคลผู้กำหนดให้มีความหมายเป็นส่วนตัว และตามแนวคิดของ Weber นั้นความเข้าใจในระดับความหมายเกิดขึ้นได้ 2 ประการ คือ

1. ความหมายส่วนตัวจากการกระทำของบุคคลคนหนึ่ง สามารถเข้าใจได้จากการสังเกตโดยตรง
2. มีการเข้าใจสิ่งเร้า เราสามารถแสดงความรู้สึกออกมาถึงตัวเราเอง ในการให้เหตุผล ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของผู้ทำหรือว่าการกระทำของบุคคลไม่มีเหตุผลแล้ว อาจเข้าใจส่วนประกอบแห่งอารมณ์ที่มีการกระทำเกิดขึ้นโดยอาศัยการเข้าไปมีส่วนร่วม มีความเห็นอกเห็นใจต่อมนุษย์ด้วยกัน ผู้สังเกตไม่จำเป็นต้องมีส่วนเห็นด้วยกับทฤษฎีหรือจุดมุ่งหมายขั้นสูงสุดหรือค่านิยมของผู้ทำ แต่โดยทางสติปัญญาแล้วเราอาจจะเข้าใจสถานการณ์และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องได้

การกระทำทางสังคมนั้น Weber ได้กล่าวไว้ว่ามี 4 ขั้นตอน คือ (1974 : 115)

1. การกระทำที่มีเหตุผล (Rational) เป็นการกระทำที่ใช้วิธีการอันเหมาะสมในอันที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่เลือกไว้อย่างมีเหตุผล

2. การกระทำที่เกี่ยวกับค่านิยม (Valuable) เป็นการกระทำที่ใช้วิธีการที่เหมาะสมเช่นกัน เพื่อให้ค่านิยมสูงสุดในชีวิตมีความสมบูรณ์พร้อม การกระทำเช่นนี้มุ่งไปในด้านจริยธรรม ศาสนา และศีลธรรมอย่างอื่น เพื่อการดำรงไว้ซึ่งความเป็นระเบียบในชีวิตสังคม

3. การกระทำที่แฝงด้วยความเสันทา (Affective) การกระทำแบบนี้คำนึงถึงอารมณ์ และความผูกพันทางจิตใจระหว่างผู้กระทำกับวัตถุที่เป็นจุดมุ่งหมายของการกระทำ

4. การกระทำตามประเพณี (Traditional) เป็นการกระทำที่ไม่เปลี่ยนแปลงโดยยึดเอาแบบอย่างที่ทำกันมาตั้งแต่อดีตเป็นหลัก

William W. Reeder (อ้างถึงใน อารยา วัฒนกิจ 2526 : 16) ให้อธิบายการกระทำทางสังคมว่าประกอบด้วยกลุ่มปัจจัยหลายประการมิได้จำกัดเพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งและได้อธิบายถึงเหตุผลในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ และได้กล่าวว่า การกระทำของบุคคลในเรื่องใดก็ตามขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้

1. เป้าประสงค์ (Goals)
2. ความเชื่อที่สืบทอดกันมา (Belief Orientation)
3. ค่านิยมมาตรฐาน (Value Standard)
4. นิสัยและขนบธรรมเนียมประเพณี (Habit and Custom)
5. ความคาดหวัง (Expectation)
6. ข้อผูกพัน (Commitments)
7. แรงเสริม (Force)
8. โอกาส (Opportunity)
9. ความสามารถ (Ability)
10. การสนับสนุน (Support)

และในลักษณะที่ได้จัดเป็นรูปแบบนั้น Reeder ได้แยกรูปแบบการกระทำทางสังคมของบุคคลไว้เป็น 4 รูปแบบ คือ

1. ความคิดเห็น
2. อารมณ์หรือความรู้สึก
3. การคาดคะเนพฤติกรรม
4. พฤติกรรมที่แสดงออก

อีกทั้งได้อธิบายถึงปัจจัยหรือสาเหตุที่มีผลต่อการกระทำทางสังคมไว้ดังนี้

1. ในสถานการณ์ของการกระทำทางสังคมจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งแต่ละคนที่มีเหตุผลแต่ละอย่างในการตัดสินใจกระทำ
2. บุคคลหรือองค์กรจะตัดสินใจหรือแสดงการกระทำ บนพื้นฐานของกลุ่มบุคคล ซึ่งตัดสินใจได้คิดว่ามันสอดคล้องหรือตรงกับปัญหาของสถานการณ์นั้น ๆ
3. เหตุผลบางประการอาจสนับสนุนการตัดสินใจ และเหตุผลบางประการอาจต่อต้านการตัดสินใจ
4. เหตุผลนั้น ได้ให้น้ำหนักที่แตกต่างกันในการเลือกเหตุผลหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ
5. เหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจนั้นไม่ใช่มาจากเหตุผลใด เหตุผลหนึ่งหรือทั้งหมด แต่เป็นกลุ่มของเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับลักษณะนั้น ๆ
6. ในการตัดสินใจ กลุ่มของเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั้น ๆ จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในทุกโอกาส
7. กลุ่มของปัจจัยหรือเหตุผลที่มีเหตุผลต่อการกระทำทางสังคมนั้น ย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงได้
8. สำหรับกรณีเฉพาะบางประการภายใต้การกระทำของสังคม จะมีบ่อยครั้งที่จะมีการเลือกสองทาง หรือสามทาง เพื่อที่จะสนองตอบต่อสถานการณ์นั้น ๆ
9. ผู้กระทำหรือผู้ตัดสินใจอาจจะเลือกทางใดทางหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งแตกต่างกันออกไปแต่ละบุคคล
10. เหตุผลที่จะตัดสินใจ สามารถที่จะมองเห็นได้จากทางเลือกที่ถูกต้องแล้ว

ทฤษฎีการกระทำทางสังคม (Theory of Social Action)

แนวคิดของ Talcott Parsons (สุนทรีย์ ศิลปวัฒนธรรม 2520 : 62 - 65)

กล่าวว่า โครงสร้างของการกระทำทางสังคมเป็นพฤติกรรมที่สมัครใจ การกระทำมีกระบวนการที่เกี่ยวข้อง 3 อย่าง คือ

1. ผู้กระทำ
2. สถานการณ์
3. การแสดงออกของผู้กระทำในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับแรงจูงใจและ

ค่านิยมและจะแสดงออกในรูปของ

- ก. ผู้กระทำแสดงพฤติกรรม เนื่องจากจากความต้องการของตนเอง
- ข. ผู้กระทำใช้ความสัมพันธ์กับอารมณ์เป็นการแสดงออก
- ค. ผู้กระทำมีการวัดว่า จะเลือกกระทำสิ่งใด คือมองในรูปผลประโยชน์

จากการจัดระเบียบทางสังคม ทางบุคลิกภาพ และทางวัฒนธรรม

และ Parsons (1951 : 279) ได้อธิบายถึงการกระทำของมนุษย์ (action of anyone) ในลักษณะที่สามารถนำไปปรับใช้กับสังคมโดยทั่วไปได้ (general theory of action) กล่าวคือ

การกระทำใด ๆ ของมนุษย์จะขึ้นอยู่กับ

1. บุคลิกภาพของแต่ละบุคคล (personality)
2. ระบบสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ (Social system)
3. วัฒนธรรม (Culture) ในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ และวัฒนธรรมนี้

จะเป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับความคิดหรือความเชื่อ (Ideas of beliefs) ความสนใจ (interest) และระบบค่านิยมของบุคคล (System of Values orientation)

ปัจจัยทั้งสามประการดังกล่าวนี้จะมีความเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน เกิดเป็นการกระทำของบุคคลขึ้นมา

ทฤษฎีการกระทำในชุมชน (Community Action)

มีสมมติฐานว่า การศึกษาชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากรในชุมชนจะเป็นไปได้ดียิ่งขึ้น ถ้าหากว่าจะทำการศึกษาการกระทำของบุคคลในขณะที่บุคคลพยายามแก้ไขปัญหาค่าต่าง ๆ ของชุมชน ลักษณะการกระทำในชุมชนมี 3 ประการคือ (ทัศนาว บุญपाल 2530 : 20)

1. กิจกรรมที่เป็นการกระทำในชุมชนนั้น จะเป็นกิจกรรมที่บุคคลมีความตั้งใจในการแก้ไขปัญหาย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะของชุมชนซึ่งเป็นที่ความตั้งใจที่จะหาทางแก้ไขเพื่อจะให้การพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชนเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว
2. กิจกรรมที่เป็นการกระทำในชุมชนนั้นจะมีหน่วยริเริ่มและดำเนินการแก้ไขปัญหของชุมชนอยู่ในชุมชนนั่นเอง
3. กิจกรรมที่เป็นการกระทำในชุมชนนั้นจะมีสมาชิกส่วนใหญ่ของชุมชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาค่าต่าง ๆ ของชุมชน

นอกจากนี้ยังมีประเภทของการกระทำในชุมชนอยู่ 3 ประเภท คือ

1. การกระทำในชุมชนที่เกิดขึ้นเอง (Spontaneous Community Actions) เป็นการกระทำในชุมชนที่สมาชิกส่วนใหญ่ของชุมชนมีความไม่พอใจต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้วมีผลกระทบกระเทือนต่อชีวิต และความเป็นอยู่ของสมาชิกชุมชนเป็นส่วนใหญ่ เช่น นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการเก็บภาษีค่าจ้างแรงงาน คนต่างผิวด่างชาติพันธุ์ เป็นต้น แล้วสมาชิกส่วนใหญ่ของชุมชนจะมีการรวมกลุ่มกันต่อต้าน เช่น การจลาจลทางการเมือง การรวมกลุ่มฝูงชนเดินขบวนต่อต้านรัฐบาลท้องถิ่น เป็นต้น
2. การกระทำที่เกิดขึ้นเป็นประจำ (Routinized Community Actions) เป็นการกระทำในชุมชนที่เกิดขึ้นเป็นประจำในชุมชนทุกปี โดยมีวัตถุประสงค์แน่นอน เช่น การหาเงินทุนสร้างวัด โบสถ์ ศาลาประชาคม เป็นต้น ซึ่งเป็นของชุมชนและเพื่อบริการสิ่งต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกชุมชน การกระทำในชุมชนประเภทนี้ได้แก่ การจัดงานประจำปีของตำบล องค์อำเภอ จังหวัด และของวัด เป็นต้น

3. การกระทำในชุมชนที่ริเริ่มขึ้น (Initiated Community Actions) เป็นการกระทำในชุมชนที่เกิดจากการรวมกลุ่มสมาชิกชุมชน เพื่อดำเนินกิจกรรมที่มุ่งไปสู่การเปลี่ยนแปลงในชุมชน ตามทิศทางที่ต้องการ โดยการใช้กระบวนการกลุ่ม (group process) จึงเป็นการดำเนินงานตามโครงการเพียงสองสามวัน เมื่องานสำเร็จตามโครงการแล้วผู้ร่วมกิจกรรมก็เลิกกันไป หรืออาจเป็นโครงการที่ต้องใช้เวลาดำเนินการสองสามปีต่อเนื่องกันไปก็ได้

แนวความคิดการยอมรับสิ่งใหม่

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการติดต่อสื่อสาร

Everett M. Rogers and F. Floyd Shoemaker (1983 : 81 - 86) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ช่องทางการสื่อสารความรู้กับระดับความซับซ้อนของวิทยาการแผนใหม่ สำหรับช่องทางการสื่อสารความรู้ ซึ่ง Rogers กล่าวไว้ว่า ประกอบด้วยกระบวนการของผู้ส่งสารหรือแหล่งกำเนิดสาร ช่องทางการสื่อสารและผู้รับสารซึ่งแยกได้ 2 ลักษณะ คือ

ช่องทางการสื่อสารมวลชน (Massmedia Channel) เป็นการติดต่อระหว่างบุคคล เพื่อถ่ายทอดข่าวสาร ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร

ในการที่บุคคลจะยอมรับวิทยาการเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา นั้น มีขั้นตอนกระบวนการยอมรับ 5 ขั้นตอน คือ (Rogers, 1983 : 20 - 21)

1. ขั้นแห่งการรับรู้ ในขั้นนี้ผู้เรียนจะได้ยินได้ฟังหรือพบเห็นสิ่งต่าง ๆ อันก่อให้เกิดแนวคิดก่อนที่จะยอมรับ
2. ขั้นแห่งความสนใจ เกิดความสนใจในสิ่งที่รู้นั้น ๆ และศึกษาเพิ่มเติม
3. ขั้นแห่งการประเมิน ขั้นนี้ผู้เรียนต้องประเมินผลโดยคำนึงถึงผลที่จะได้รับก่อนการตัดสินใจ
4. ขั้นแห่งการทดลอง ขั้นนี้ผู้เรียนต้องการทดสอบถึงเรื่องแนวคิดใหม่ เพื่อให้เกิดความแน่ใจว่าการนำความคิดที่ได้นั้นไปปฏิบัติจะมีผลมากน้อยเพียงใด

เมื่อได้ทดลองแล้วเรียนรู้ก็จะคัดลอก

5. ชั้นแห่งการยอมรับไปปฏิบัติ ผู้เรียนรู้กลองใจนำวิทยากรไปปฏิบัติ

ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

Heider (1958 อ้างถึงใน แพทยา แก้วพวง 2533:18-19) ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอันจะมีผลต่อการกระทำ และความคิดของบุคคลในการศึกษาสิ่งที่เขานำมาอธิบายถึงสัมพันธภาพระหว่างบุคคล คือ

- ความเชื่อหรือค่านิยม จะเป็นตัวนำพฤติกรรมของบุคคล เขากล่าวว่าความเชื่อสามารถอธิบายความคาคหมายและการกระทำของบุคคลได้
- ภาษาเป็นสื่อของความคิด เช่น สัญลักษณ์หรือสิ่งของ สัมพันธภาพระหว่างบุคคล
- การวิเคราะห์คำพูด
- การวิเคราะห์สถานการณ์
- ความเข้าใจเกี่ยวเนื่องกับสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์ ผลของการกระทำ

เหตุผล ความสามารถ ความพยายาม อารมณ์หรือความรู้สึก การคาดคะเนของบุคคล

ผลจากการศึกษาของ Heider พบว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลอันมีผลต่อความรู้สึกนึกคิด และการกระทำของบุคคลขึ้นอยู่กับ

1. ความเข้าใจต่อบุคคล
2. ความเข้าใจของบุคคลอื่น
3. การวิเคราะห์พฤติกรรมหรือการกระทำในขณะที่มีสัมพันธภาพ
4. การมีผลตอบแทนในขณะที่มีสัมพันธภาพคือ ความปรารถนาและความพอใจ
5. สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสัมพันธภาพ
6. อารมณ์ ความรู้สึก หรือเจตคติ
7. ความคาดหวังและค่านิยม
8. การขอร้องหรือการบังคับที่มีผลต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
9. การคำนึงถึงประโยชน์และโทษ

10. การเกิดผลต่อคนส่วนใหญ่

จากแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการคิดข้อสื่อสารและทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จะนำมาพิจารณาในการวิจัยครั้งนี้ ในส่วนของการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าความสัมพันธ์ในด้านการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับมากน้อยต่างกันจะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมหรือไม่ ประการใด

ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้

นักจิตวิทยาได้พยายามศึกษาค้นคว้า เรื่องการเรียนรู้ติดต่อกันมาเพราะการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญที่อธิบายถึงพฤติกรรมหรือการแสดงออกซึ่งความรู้ความเข้าใจของมนุษย์

สุภาพ เชาวลิต (2524 : 42) กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ว่า ต้องประกอบด้วยผู้ให้ความรู้และผู้รับความรู้ รวมทั้งสื่อสารต่าง ๆ ในการติดต่อกัน

พจน์ สุขจำนงค์ (2528 : 37 - 39) กล่าวถึงการเรียนรู้จะได้ผลดีเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัย คือ

1. มีการกระตุ้นเร้าใจให้เกิดอารมณ์อยากเรียนรู้
2. สิ่งที่จะเรียนรู้นั้นตรงกับความต้องการ
3. การเรียนรู้จะต้องมีคุณค่า
4. ความรู้นั้นตรงกับสติปัญญา วัย เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้
5. ผู้เรียนรู้เข้าใจจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้
6. เป็นความรู้ใหม่หรือความรู้จากประสบการณ์เดิม
7. การเรียนรู้ที่ดีที่สุด คือการเรียนรู้ด้วยการกระทำ
8. เมื่อเรียนรู้แล้วมีการฝึกฝนทำซ้ำบ่อย ๆ
9. การเรียนรู้ที่ดี เรียนจากรูปธรรม (concrete) ไปสู่นามธรรม (abstract)
10. เรียนรู้จากสิ่งง่ายไปหายาก
11. เรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนเนื้อหา
12. การเรียนรู้ที่ดีควรรีใช้อุปกรณ์หรือเครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ ช่วยด้วย

จากทฤษฎีการเรียนรู้ดังกล่าว สำหรับการวิจัยครั้งนี้ จะพิจารณา "ความรู้ความเข้าใจ" ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ ในเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ว่า ผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็กมีความรู้ความเข้าใจมากน้อยเพียงใด มีผลต่อการมีส่วนร่วมหรือไม่ประการใด

แนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน (Popular participation or people participation)

United Nation (อ้างถึงใน สัญญา สัญญาวิวัฒน์ 2523 : 12) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะที่เป็นกระบวนการในการพัฒนาว่า คือการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น และมีพลังของประชาชนในค้ำต่าง ๆ ได้แก่

- ในกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคม และการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น
- ในการปฏิบัติตามแผนงาน หรือโครงการต่าง ๆ โดยความสมัครใจ

เสน่ห์ จามริก และคณะ (2524 : 20) ได้ให้ความหมายของการเข้ามามีส่วนร่วมของชาวชนบทว่า "เป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันทุกฝ่าย และยังอาจเป็นการปูพื้นฐานที่มั่นคง สำหรับวิวัฒนาการไปสู่การปกครองตนเองของท้องถิ่นในขั้นปลาย" และได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า "เริ่มต้นจากการเข้าร่วมในกิจกรรมที่แต่ละคนมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องและสนใจเป็นเรื่อง ๆ ไป อย่างเช่นในเรื่องการสร้างแหล่งกักเก็บน้ำฝน การศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น ข้อสำคัญกิจกรรมเหล่านี้จะต้องสัมพันธ์กับปัญหาและความต้องการของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นจริง ๆ "

กรรณิศา ชมดี (2524 : 11) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าหมายถึง ความร่วมมือของประชาชน ไม่ว่าจะของปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกัน และเข้ามาร่วมรับผิดชอบ เพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการ โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์การ เพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

ไพรัตน์ เคชะรินทร์ (2522 : 6 - 7) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกันในเรื่องต่อไปนี้จะบรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงลดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมพัฒนา และสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไข และลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรม เพื่อขจัดและแก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีขีดจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง และของหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้
8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ทั้งโดยเอกชน และรัฐบาล ให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

อคิน รพีพัฒน์ (2527 : 320) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า น่าจะหมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้ทำทุกอย่าง ซึ่งไม่ใช่การกำหนดจากภายนอกว่า ให้ประชาชนมาร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องของประชาชนที่จะคิดขึ้นมา

Lawdermilk and Latitos (1980 : 694 - 700) ได้เสนอขั้นตอนของยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาชนบทไว้ 7 ขั้นตอน คือ

1. การสำรวจขั้นต้น (Preliminary reconnaissance)
2. การศึกษาเพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (Priority problem identification studies)
3. การแสวงหาแนวทางแก้ไข (Search of Solutions)
4. การกำหนดทางแก้ปัญหา (Assessment of Solutions)
5. การปฏิบัติตามโครงการ (Project Implementation)
6. การประเมินผลโครงการ (Formal Project Evaluation)
7. การพิจารณาทบทวนโครงการ หรือดำเนินการให้บรรลุผล (Project Reconsideration of Completion)

อลัน รพีพัฒน์ (2527 : 101) ได้กำหนดช่วงจังหวะ และแบ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนได้ดังนี้

1. การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
2. การตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน
4. การประเมินผลงานกิจกรรมพัฒนา

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2525 : 11 - 13) ได้สรุปขั้นตอนการระดมประชาชนหรือการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นพบปัญหา และสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ฉ้อฉน วุฒิจรรณรักษา (2526 : 16) ได้จำแนกการเข้ามามีส่วนร่วมไว้ 5
 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นกำหนดความต้องการ
2. ขั้นวางแผนดำเนินการ
3. ขั้นตัดสินใจ
4. ขั้นดำเนินการ
5. ขั้นติดตามผล

ปธาน สุวรรณมงคล (2527 : 83) ได้กำหนดขอบเขตของการมีส่วนร่วมของ
 ชุมชนในงานพัฒนาชนบท ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน
3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล

สุรัสวดี หุ่นยนต์ (2528 : 25) ได้กำหนดขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน
 ไว้เป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้คือ

1. การค้นหาปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ และพิจารณาแนวทางแก้ไข
2. การตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไข และวางโครงการแก้ปัญหา
3. การปฏิบัติตามโครงการที่วางไว้
4. การรับผลประโยชน์ที่ได้จากโครงการ
5. การประเมินผลโครงการ

ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมพัฒนาต่าง ๆ

Chapin (อ้างถึงใน อารักษ์พันธ์ จันทรส์ว่าง, 2524) ได้แบ่งลักษณะของการ
 มีส่วนร่วมออกเป็น 5 ลักษณะ คือ

1. ร่วมประชุม
2. ร่วมบริจาคเงิน

3. ร่วมเป็นสมาชิก
4. ร่วมเป็นกรรมการ
5. ร่วมในการเป็นผู้นำ

Agbayani (อ้างถึงใน ฉ้อฉน วุฒิสภารักษา 2526) ได้จัดลำดับชั้นของการมีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. ร่วมประชุม
2. การออกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
3. การศึกษาปัญหาให้กระจ่าง
4. การออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านปัญหา
5. การออกเสียงเลือกตั้ง
6. การบริจาคเงิน
7. การบริจาควัสดุ
8. การช่วยเหลือด้านแรงงาน
9. การใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ให้ถูกต้อง
10. การช่วยเหลือในการรักษาโครงการ
11. การทำงานกับตัวนำการเปลี่ยนแปลง

สุจินต์ ดาววีระกุล (2527 : 24) ลักษณะของการมีส่วนร่วมมีต่าง ๆ ดังนี้

1. ร่วมในการเข้าประชุม
2. ร่วมในการแสดงความคิดเห็น
3. ร่วมในการเป็นผู้รับผิดชอบ หรือควบคุมการดำเนินงาน
4. ร่วมในการเป็นผู้ประสานงาน
5. ร่วมในการเป็นผู้ชักชวนเพื่อนบ้าน
6. ร่วมในการสละเงิน

7. ร่วมในการสละวัสดุอุปกรณ์
8. ร่วมในการสละแรงงาน
9. ร่วมในการติดตามผลการดำเนินงาน

กรณีศึกษา สมมติ (2524 : 13) ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วมจากการศึกษาในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมประชุม (Attendance at Meeting)
2. การมีส่วนร่วมออกเงิน (Financial Contribution)
3. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ (Membership on Committees)
4. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ (Position of Leadership)
5. การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์ (Interviewer)
6. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน (Solicitor)
7. การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค (Customers)
8. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่มหรือผู้เริ่มการ (Enterprement)
9. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน (Employers)
12. การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์ (Material Contribution)

สุรัสวดี หุ่นพยนต์ (2528 : 26) ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน ยากจน ดังนี้

1. ร่วมเป็นประธาน
2. ร่วมเป็นกรรมการ
3. ร่วมแสดงความคิดเห็น
4. ร่วมประชุม
5. ร่วมใช้แรงงาน
6. ร่วมออกเงินและวัสดุอุปกรณ์

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็กในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีความสำคัญตั้งต่อไปนี้เป็นคือ

1. ปัจจัยลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่

เพศ จากการศึกษาผลงานวิจัยของ ถม ทรัพย์เจริญ (2524) พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ชนบทไทย (ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอดำเนินแก้ว จังหวัดยโสธร) นั้น เพศชายจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง จากการศึกษาของ วิชชุฉลา สิงห์โค (2530) พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในศูนย์เลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน "พิทักษ์" ชุมชนวัดอมรทายการามนั้น ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในศูนย์เลี้ยงเด็กฯ มากกว่าผู้ชาย และจากการศึกษาของ ทัดดาว บุญपाल (2530) ในเรื่องปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนในเขตพื้นที่ ตำบลสวก อำเภอมือง จังหวัดน่าน และการศึกษาของ พรศักดิ์ พิศรพจนานภรณ์ (2530) ในเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมสหกรณ์การเกษตร : ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์การเกษตร บ้านลาดจำกั๊ด จังหวัดเพชรบุรี พบว่า เพศมีผลและมีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาชน

แต่การศึกษาของ ภาษินี ไชยกาญจน์ (2531) เรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาเยาวชนของเยาวชนในชุมชนหัวรถจักรศึกแดง เขตคูสิต กรุงเทพมหานคร การศึกษาของ สุเมธ แสงนิมมวล (2531) ในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ในกิจกรรมหมู่บ้านแบบสหบาล : ศึกษาเฉพาะกรณี หมู่บ้านสหกรณ์ เคาพัฒนา กรุงเทพฯ จำกั๊ด โครงการที่ 4 กรุงเทพมหานคร และ จีรวรรณ คู่พร้อม (2533) ในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษา อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าเพศไม่เกี่ยวข้องและไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิก

183039

สำนักบรรณสารราชภัฏ

ศูนย์บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Library and Information Center NBU

อายุ ในการศึกษาถึงปัจจัยเกี่ยวกับอายุนั้น จากการศึกษาของ ธนัท ม่วงมณี (2526) ในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในงานการศึกษา นอกโรงเรียนในท้องที่ อำเภอกอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า อายุมีผลต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในงานการศึกษา นอกโรงเรียน คือสตรีที่มีอายุน้อยจะเข้ามามีส่วนร่วมในงานการศึกษามาก แต่ผลการศึกษาของ แพทยา แก้วพวง (2533) เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอยะโฮ จังหวัดอ่างทอง พบว่า กรรมการหมู่บ้านที่มีอายุมากจะมีส่วนร่วมในการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่นมากกว่ากรรมการหมู่บ้านที่มีอายุน้อย

ส่วนผลจากการศึกษาของ ธม ทรัพย์เจริญ (2524) พบว่า อายุที่ต่างกัน ของประชาชนชนบทไทยจะมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ต่างกัน และจากการศึกษาของ อารยา วัฒนกิจ (2526) ในเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขต อำเภอลองหลวง จังหวัดพิจิตร พบเช่นเดียวกับผลการศึกษาของ ยุบลวรรณ สืบยุค (2529) ในเรื่องปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่อยู่อาศัย : ศึกษากรณีการตั้งถิ่นฐานใหม่ของผู้มีรายได้น้อย โครงการพื้นที่นครบางบัว กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาของ นันทิยา ปวีณกุล (2529) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่กรรมการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผลการศึกษาของ พรศักดิ์ พิศรพจนานภรณ์ (2530) และผลการศึกษาของ จีรวรรณ คุ่มพร้อม (2533) ที่พบว่า อายุนั้นไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ทำการศึกษา

ภูมิสำเนาเดิม การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของประชาชนนั้น ภูมิสำเนาเดิมจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้อยู่อาศัยตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วม เพราะถ้าเป็นผู้ที่มี ภูมิสำเนาเดิมอยู่ในชุมชนนั้น ก็จะมีความรักความผูกพัน ต้องการให้ชุมชนของตนมีการพัฒนา เป็นชุมชนที่เจริญจึงทำให้มีการตัดสินใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นด้วย

การศึกษา ปัจจัยด้านการศึกษา นั้น จากการศึกษาของ ถม ทรัพย์เจริญ (2524) พบว่าประชาชนชนบทที่มีการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาค่ำ เช่นเดียวกับการศึกษาของ นภาพร เชื้อขำ (2530) ในเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์การเกษตร เมืองมีนบุรี ที่พบว่าสมาชิกสหกรณ์การเกษตรที่มีการศึกษาสูงจะเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์ฯ มาก จากการศึกษาของ ภาษณี ไชยกาญจน์ (2531) พบว่า การศึกษามีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาเยาวชนของเยาวชนในชุมชนหัวรถจักรศึกแดง เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร คือ เยาวชนที่มีการศึกษาสูงจะเข้าร่วมกิจกรรมมาก และการศึกษาของ ประภาศรี พิทักษ์สินสุข (2532) พบว่าการศึกษาของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาชนบทกรณีโครงการสุพรรณบุรี การศึกษาของ แพทยา แก้วพวง (2533) ก็พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมในการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าคณะกรรมการที่มีการศึกษาค่ำ

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น จากการศึกษาของ Harold F. Kaufman (1949) พบว่า ความยาวนานในการอาศัยอยู่ในท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน และจากการรายงานการวิจัยของกรมการพัฒนารัฐบาล ในงานวิจัยโครงการสารภี ตำบลวังม่วง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอยู่ในหมู่บ้านเป็นเวลานานกว่า 20 ปี และจากการศึกษาของ กรรณิกา ชมดี (2524) และ ประภาศรี พิทักษ์สินสุข (2532) พบว่า ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพในหมู่บ้านและการอาศัยอยู่ในหมู่บ้านคิดคู่กันเป็นเวลานาน จะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาชน คือระยะเวลาที่ประกอบอาชีพอยู่ในหมู่บ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นเวลานานจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมมาก

รายได้ ปัจจัยที่เกี่ยวกับรายได้นั้น จากการศึกษาของ ถม ทรัพย์เจริญ (2524) พบว่า ประชาชนชนบทที่มีรายได้สูงมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีรายได้น้อย เช่นเดียวกับการศึกษาของ อาสาฬห์ เกษทรัพย์ (2523) ที่พบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้สูงจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมโรงเรียนชุมชนมากกว่าผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย และจากการ

ศึกษาของ อารยา วัฒนกิจ (2526) ก็พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ ผู้ปกครองที่มีรายได้สูงจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่าผู้ปกครองที่มีรายได้ต่ำ

ตรงข้ามกับผลการศึกษาของ วิชชุลดา สิงห์โต (2530) ที่พบว่า ประชาชน ในชุมชนวัดอมรทายการาม ที่มีรายได้น้อยเข้ามามีส่วนร่วมในศูนย์เลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน "พิทักษา" มากกว่าผู้ที่มีรายได้สูง และจากการศึกษาของ ยุบลวรรณ สืบยุค (2529) ภาษินี ไชยกาญจน์ (2531) นภาพร เชื้อขำ (2531) พบว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ในกิจกรรม

หนี้สิน จากการศึกษาของ นันทิยา ปวีณกุล (2529) พบว่า ภาระหนี้สิน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่กรรมการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งการปฏิบัติ หน้าที่กรรมการพัฒนาเด็กนี้ถือเป็นกิจกรรมหนึ่งของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็ก และนับได้ว่าภาระหนี้สินมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมด้วย

กรรมสิทธิ์ในที่ดิน จากการศึกษาของ วิชชุลดา สิงห์โต (2530) พบว่า ประชาชนในชุมชนวัดอมรทายการามที่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยเข้ามามีส่วนร่วมในศูนย์เลี้ยง เด็กก่อนวัยเรียน "พิทักษา" มากกว่าผู้ที่ไม่มียกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย

ทัศนาว บุญपाल (2530) ศึกษาพบว่า จำนวนที่ดินถือครองที่สามารถใช้ ประโยชน์ได้จริง มีความสัมพันธ์กับการเข้ามีส่วนร่วมทางการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ซึ่ง แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและการทำมาหากินเลี้ยงชีพนั่นเอง

2. ความคาดหวังในผลประโยชน์

จากการศึกษาของ ภาษินี ไชยกาญจน์ (2531) พบว่า การคาดหวังในผล ประโยชน์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาเยาวชนของเยาวชนในชุมชนหัวรถ จักรตึกแดง เขตคูสิต กรุงเทพมหานคร คือเยาวชนที่คาดหวังในผลประโยชน์สูงจะมีส่วนร่วมใน กิจกรรมมาก และจากการศึกษาของ สุชาติ สุวรรณ (2530) ที่พบว่า ผู้นำท้องถิ่นและประชาชน ที่มีความคาดหวังในผลประโยชน์จากการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากจะมีส่วนร่วมในการ

คำเนิงานศูนย์ฯมาก และจากการศึกษาของ นภาพร เชื้อขำ (2531) พบว่า สมาชิกของ สหกรณ์เมืองมื่นบุรีที่มีความคาดหวังประโยชน์จากทางสหกรณ์มากจะเข้ามีส่วนร่วมในการ ส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์มากเช่นกัน

ผลการศึกษาของ อารยา วัฒนกิจ (2526) พบว่า ความคาดหวังในผล ประโยชน์ของผู้ปกครองในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีมาก แต่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมมี ปานกลาง และการศึกษาของ ทศดาว บุญपाल (2530) พบว่า ความคาดหวังต่อผลประโยชน์ ในกิจกรรมทางการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น

3. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

จากผลงานการวิจัยจำนวนมากที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน กิจกรรมต่าง ๆ พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐนี้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม คือ ประชาชนที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมากหรือบ่อยครั้งจะเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มากด้วย เช่น การศึกษาของ อาสาฬห์ เกษทรัพย์ (2523) พบว่า ผู้ปกครองที่มีการติดต่อกับ เจ้าหน้าที่ของรัฐมากจะเข้ามีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบลมากกว่าประชาชนที่มีการ ติดต่อกับเจ้าหน้าที่น้อย แพทยา แก้วพวง (2533) พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่ติดต่อกับ เจ้าหน้าที่มากจะเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่นมาก และจากการศึกษาของ อารยา วัฒนกิจ (2526) พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็ก คือผู้ปกครองที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่มากจะมีส่วนร่วมใน กิจกรรมศูนย์ฯมาก อนุภรณ์ สุวรรณสถิตกร (2529) พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ระดับตำบล มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลต่อโครงการ กสช. เช่นเดียวกัน กับ ภาวิณี ไชยกาญจน์ (2531) ที่พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความสัมพันธ์กับการ มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาเยาวชนของเยาวชนในชุมชนหัวรถจักรศึกแดง โดยความสัมพันธ์นี้ เป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวกทั้งสิ้น

4. ความรู้ความเข้าใจ

เกี่ยวกับการดำเนินงาน จากการศึกษาของ อารยา วัฒนกิจ (2526) พบว่า

ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ยุบลวรรณ สืบยุค (2529) พบว่า ความเข้าใจในหลักการการ พัฒนาที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาที่อยู่อาศัยคือถ้ามีความ รู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ หลักการ และการดำเนินงานมากก็จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมมาก ค้วย

พรศักดิ์ พัทธพจนารณ์ (2530) พบว่า ความรู้ความเข้าใจในหลักการและ วิธีการสหกรณ์การ เกษตรมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมสหกรณ์การ เกษตร สุชาติ สุวรรณ (2530) พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความสัมพันธ์ กับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นและประชาชนในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สุเมธ แสงนิมมวล (2531) พบว่า ความรู้ความเข้าใจมีความสัมพันธ์ในการมีส่วนร่วมของสมาชิก สหกรณ์ในกิจกรรมหมู่บ้านคหบาล และ แพทยา แก้วพวง (2533) พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้าน ที่มีความเข้าใจในการดำเนินงานการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่นมาก จะเข้ามามีส่วนร่วมในการ บริหารงานมาก นภาพร เชื้อขำ (2531) พบว่า สมาชิกของสหกรณ์การเกษตรเข้าใจหลักการ สหกรณ์มาก จะมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสหกรณ์การเกษตรมาก สกนธ์ จันทรักษ์ (2528) พบว่า ประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องศูนย์เยาวชนมาก จะมีส่วนร่วมในการจัดตั้ง ศูนย์เยาวชนตำบลมากค้วย แต่ผลการศึกษาของ ขวัญชัย วงศ์นิติกร (2532) พบว่า ความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกในหมู่บ้านจัดสรรชานเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมใน การพัฒนาชุมชนของผู้อยู่อาศัย ซึ่งเหมือนกันกับผลการศึกษาของ จีรวรรณ คุ่มพร้อม (2533) ที่พบว่า ความรู้ความเข้าใจไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ของครูประถมศึกษา

5. การคาดการณ์ในอนาคต เรื่องการย้ายออกจากชุมชน

ในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนโดยทั่วไป ส่วนหนึ่งเรื่องของความ มั่นคงในการอยู่อาศัยก็เป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรม เพราะถ้าประชาชนไม่มีความมั่นคงในการอยู่อาศัยในท้องถิ่นนั้น ก็มักจะไม่เกิดความผูกพันต่อท้องถิ่น ไม่สนใจถึง

ผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต แต่ต้องการเพียงประกอบอาชีพเพื่อดำรงชีวิตในขณะนั้น และเมื่อมีโอกาสในการทำมาหากินที่คิดว่าก็พร้อมที่จะย้ายออกจากชุมชน คั้งนั้นประชาชนเหล่านี้ จะไม่เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วม จึงเป็นผลทำให้ผู้ที่คาดการณ์ ในอนาคตที่จะย้ายออกจากชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนน้อยลงไปด้วย

และจากผลงานวิจัยของชาวต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่

Brown (อ้างถึงใน สุเมธ แสงนิมนวล 2531 : 24) ได้วิจัยพบว่า ผู้เข้าร่วม กิจกรรมทางสังคมอย่างแข็งขันและไม่แข็งขันมักมีฐานะแตกต่างกันออกไปและมีบทบาทสำคัญที่ เกี่ยวเนื่องกับพฤติกรรมของเขา ประเพณีการรวมตัว แนวความคิดที่เขาถูกคาดหวังให้เข้าร่วม ในกิจกรรมบางอย่าง บุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมสูง (การศึกษา อาชีพ รายได้สูง) มักจะ เข้าร่วมกิจกรรมอย่างแข็งขันมากกว่าคนที่มีสถานภาพทางสังคมต่ำ

Bead (อ้างถึงใน สุเมธ แสงนิมนวล 2531 : 24) ได้วิจัยพบว่า คิวแปรที่ทำให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในงานทุกอย่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติสูง จะเป็นคิวแปรที่เปลี่ยนแปลงได้ เช่น ความพอใจ และความเข้าใจในหลักการ

Hay (อ้างถึงใน สุเมธ แสงนิมนวล 2531 : 24) ได้วิจัยพบว่า การมีส่วนร่วม ของบุคคลนั้น มีปัจจัยเกี่ยวข้อง คือสถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพ ทางอาชีพ และที่อยู่อาศัย โดยบุคคลผู้มีสถานภาพและเศรษฐกิจต่ำ จะเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรม ต่าง ๆ ของชุมชนน้อยกว่าบุคคลผู้มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง

Singh (อ้างถึงใน สุเมธ แสงนิมนวล 2531 : 25) พบว่า มีปัจจัยถึง 32 ตัว ที่มีส่วนกำหนดระดับของการมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย อายุ เพศ สุขภาพ ระยะ เวลาการอยู่ในชุมชน ระยะห่างของการตั้งบ้านเรือน ขนาดครอบครัว มาตรฐานทางสังคม ของประชาชน ระดับการศึกษา ระดับความเป็นอยู่ การครอบครองที่ดิน ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เชื้อชาติ และสัญชาติ พื้นเพของครอบครัว ลำดับชั้นทางสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล การปรับตัว ทางสังคม ความเชื่อทางศาสนา ความสนใจ ความเฉลียวฉลาด การอบรมทางพฤติกรรม ทัศนคติ ข่าวสารและการติดต่อ ค่านิยมทางสังคม ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเชื่อและการ แสดงออกทางพฤติกรรม ความพึงพอใจ การแสดงตัว ประสบการณ์ หลักยึดถือประจำใจ

การเป็นผู้นำ และการตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรม

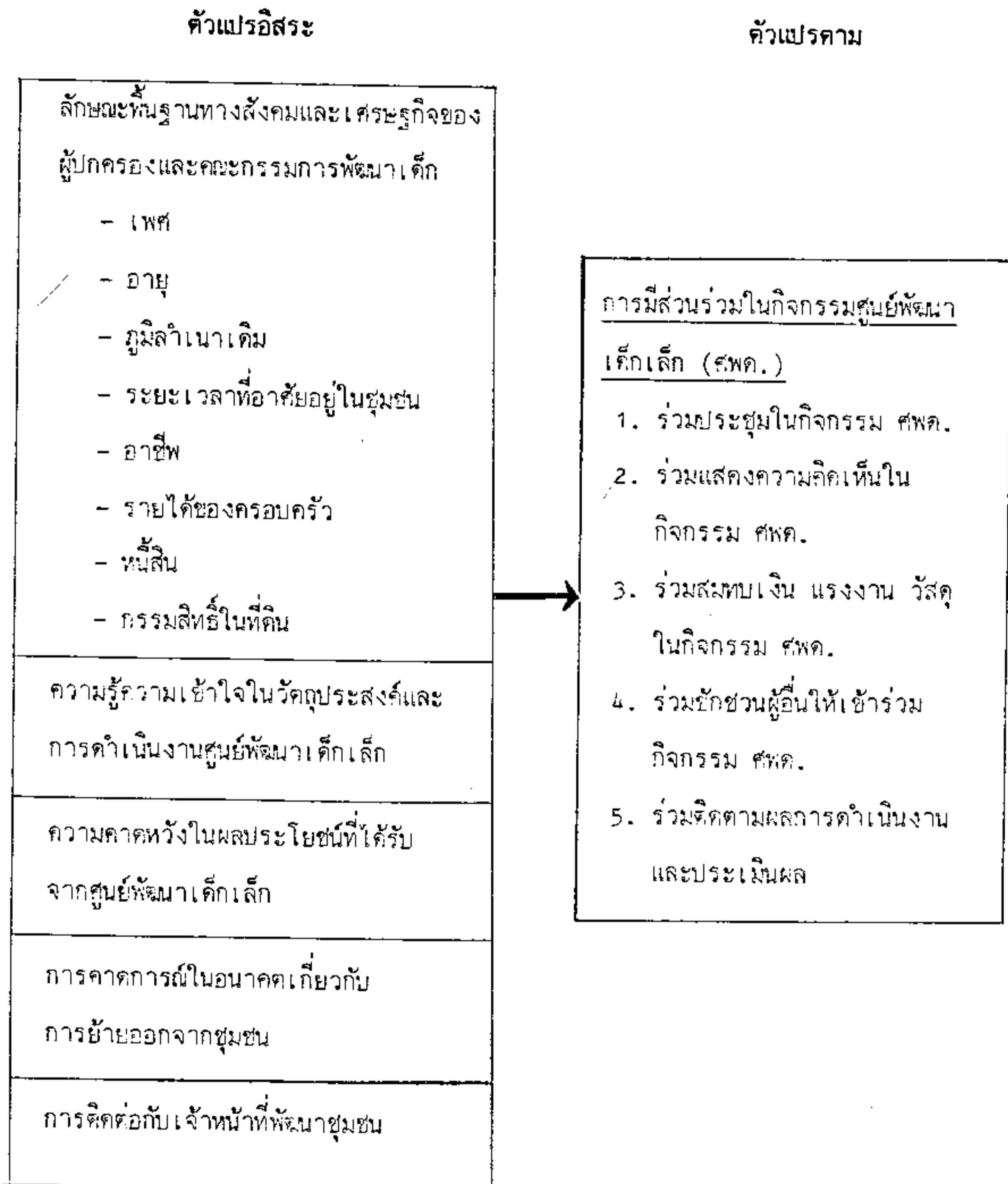
Kaufman (อ้างถึงใน สุเมธ แสงนิมิต 2531 : 24) ได้วิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการมีส่วนร่วม คือ อายุ เพศ การศึกษา ขนาดของครอบครัว อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการอยู่ในชุมชน

โตชิโอะ ยัตสึชิโร (Tosshio Yutsushiro) (อ้างถึงใน กรรณิกา ชมดี 2524 : 16) ได้วิจัยพบว่า "เมื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านด้วยความสมัครใจ เจ้าหน้าที่พัฒนาควรต้องมีความสัมพันธ์อันดีกับชาวบ้านก่อน"

จากแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้คัดเลือกตัวแปรอิสระเพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ตัวแปรตาม) ของผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ดังปรากฏตามกรอบแนวคิดต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

จากแนวคิดทฤษฎีและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาเป็นกรอบและแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยมีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยดังนี้ คือ

ตัวแปรอิสระ คือปัจจัยที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่

1. ปัจจัยด้านลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ

- 1.1 เพศ
- 1.2 อายุ
- 1.3 การศึกษา
- 1.4 ภูมิลำเนาเดิม
- 1.5 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน
- 1.6 อาชีพ
- 1.7 รายได้ในครอบครัว
- 1.8 หนี้สิน
- 1.9 กรรมสิทธิ์ในที่ดิน

2. ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3. ความคาดหวังในผลประโยชน์ที่ได้จากการมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4. การคาดการณ์ในอนาคตเกี่ยวกับการย้ายออกจากชุมชน

5. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน

ตัวแปรตาม คือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ศึกษาได้พิจารณาถึงการมีส่วนร่วมในลักษณะต่อไปนี้คือ

1. การร่วมประชุมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. การร่วมแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
3. การร่วมสมทบเงิน แรงงาน วัสดุในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
4. การร่วมชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
5. การร่วมติดตามผลการดำเนินงานและประเมินผล

นียมปฏิบัติการ

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การที่ผู้ปกครองหรือคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ได้เข้าร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ใน 5 ลักษณะดังนี้ คือ

1. การร่วมประชุมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. การร่วมแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
3. การร่วมสมทบเงิน แรงงาน วัสดุในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
4. การร่วมชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
5. การร่วมติดตามผลการดำเนินงานและประเมินผล

ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดา หรือผู้ที่เป็นตัวแทนของบิดา มารดา ที่รับอุปการะเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งมีอายุ 3-6 ปี ที่มาใช้บริการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

คณะกรรมการพัฒนาเด็ก หมายถึง กลุ่มบุคคลซึ่งได้รับการคัดเลือกเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานพัฒนาเด็ก ประกอบด้วย กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นที่ตั้ง ศพด. เป็นกรรมการโดยตำแหน่งและบุคคลอื่นซึ่งควรเป็นผู้อุปถัมภ์หรือผู้ปกครองเด็ก เป็นกรรมการบริหารศูนย์ฯ จำนวนศูนย์ฯละ 5 คน

ศูนย์พัฒนาเด็ก หมายถึง ศูนย์กลางการเลี้ยงดูเด็กเล็กก่อนวัยเรียน อายุระหว่าง 3-6 ปี ซึ่งมีการจัดและดำเนินการตามหลักการที่กรมการพัฒนารัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยได้วางไว้

อาชีพ หมายถึง งานที่ผู้ปกครองทำและนำมาซึ่งรายได้ เพื่อใช้จ่ายในครอบครัวที่เป็นรายได้หลัก

ภูมิลาเนาเดิม หมายถึง ถิ่นกำเนิดของผู้ปกครองหรือคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ก่อนที่จะมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชนนี้

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน หมายถึง ช่วงเวลาที่ได้มาประกอบอาชีพอยู่ในชุมชนนั้นนับตั้งแต่เข้ามาอาศัยจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2536) เป็นจำนวนปีเต็ม

รายได้ในครอบครัว หมายถึง เงินที่ผู้ปกครองหรือคณะกรรมการพัฒนาเด็กได้รับจากการประกอบอาชีพหลักและอาชีพรอง รวมทั้งรายได้อื่น ๆ เฉลี่ยต่อปี

หนี้สิน หมายถึง จำนวนเงินสที่กู้ยืมมาและค้างชำระทั้งหมดที่มีอยู่ในปีนี้ (2536)

กรรมสิทธิ์ที่ดิน หมายถึง การเป็นเจ้าของที่ดินโดยมีเอกสารสิทธิ์จากทางราชการ เช่น โฉนด นส.3 สทก. หรือ ภทบ.5 โดยคิดจำนวนที่ดินเป็นไร่

ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานศูนย์ฯ หมายถึง ระดับความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองหรือคณะกรรมการพัฒนาเด็กในเรื่องการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กและการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กความหลักการของกรมการพัฒนาชุมชน

ความคาดหวังในผลประโยชน์ที่ได้จากศูนย์ฯ หมายถึง การคาดคิดของผู้ปกครองหรือคณะกรรมการพัฒนาเด็กที่คาดคิดว่างานหรือบุตรหลาน หรือชุมชนจะได้รับผลประโยชน์จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามหลักการที่กรมการพัฒนาชุมชนได้วางไว้

การคาดการณ์ในอนาคตในการย้ายออกจากชุมชน หมายถึง ความคิดล่วงหน้าที่จะอพยพครอบครัวไปประกอบอาชีพในชุมชนอื่น

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน หมายถึง การคอยของผู้ปกครองหรือคณะกรรมการพัฒนาเด็ก เป็นจำนวนครั้ง/เดือนในการติดต่อซึ่งกันและกันระหว่างตัวผู้ตอบกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน หรือที่เรียกว่า พัฒนาการประจำตำบล

สมมติฐานในการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในจังหวัดกำแพงเพชร" ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

- สมมติฐานที่ 1** ลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็กมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ
- 1.1 ผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่ย้ายมาจากที่อื่น
  - 1.2 ผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเป็นระยะเวลาานกว่า จะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นระยะเวลาสั้นกว่า
  - 1.3 ผู้ที่มีรายได้ในครอบครัวสูงกว่า จะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่มีรายได้ในครอบครัวต่ำกว่า
  - 1.4 ผู้ที่มีหนี้สินน้อยกว่าจะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่มีหนี้สินมากกว่า
  - 1.5 ผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินจำนวนมากกว่าจะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินจำนวนน้อยกว่า
- สมมติฐานที่ 2** ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่า จะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจน้อยกว่า
- สมมติฐานที่ 3** ผู้ที่มีความคาดหวังในผลประโยชน์สูงกว่าจะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่มีความคาดหวังต่ำกว่า

- สมมติฐานที่ 4 ผู้ที่ไม่มีการคาดการณืในอนาคตในการย้ายออกจากชุมชนจะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่มีการคาดการณืในอนาคตในการย้ายออกจากชุมชน
- สมมติฐานที่ 5 ผู้ที่คิดค่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนมากกว่า จะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่คิดค่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนน้อยกว่า

เหตุผลเบื้องหลังการตั้งสมมติฐาน

ภูมิลาเนาเดิม เนื่องจากการศึกษาสังคมและวัฒนธรรมไทยจะพบว่า การที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ภูมิลาเนาเดิมจะเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจ เข้ามามีส่วนร่วม เพราะถ้าเป็นผู้มีภูมิลาเนาเดิมอยู่ในพื้นที่ก็จะมีความรู้ลึกซึ้งผูกพันต้องการให้ชุมชนของตนพัฒนา จึงทำให้มีการตัดสินใจ เข้ามามีส่วนร่วม

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น จากการศึกษาของ Harold F. Kaufman (1949) พบว่าความยาวนานในการอาศัยอยู่ในท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน และจากการศึกษาของ ประภาศรี พิทักษ์สินสุข (2532) ก็พบว่าระยะเวลาที่ประกอบอาชีพในหมู่บ้านและการอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นเวลานาน จะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาชน

รายได้ จากการศึกษาของ ถม ทรัพย์เจริญ (2524) อาสาพรุฑ์ เกษทรัพย์ (2523) และ อารยา วัฒนกิจ (2526) ต่างก็พบว่ารายได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่าง ๆ โดยผู้ที่มีรายได้สูงจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย

หนี้สิน จากการศึกษาของ นันทิยา ปวณกุล (2529) พบว่าภาระหนี้สินเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่กรรมการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กรรมสิทธิ์ในที่ดิน จากการศึกษาของ วิชชุลดา สิงห์โต (2530) และ ทัดดาว บุญपाल (2530) พบว่ากรรมสิทธิ์และจำนวนที่ดินที่ถือครองมีความสัมพันธ์กับการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่าง ๆ

ความรู้ความเข้าใจ จากการศึกษาของ อารยา วัฒนกิจ (2526) ยุบลวรรณ สืบยุค (2529) พรศักดิ์ พชรพจนานภรณ์ (2530) สุชาติ สุวรรณ (2530) สุเมธ แสงนิมมวล (2531) แพทยา แก้วพวง (2533) และ นภาพร เชื้อขำ (2531) พบว่าความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และหลักการดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชน

ความคาดหวังในผลประโยชน์ จากการศึกษาของ ภาษินี ไชยกาญจน์ (2531) สุชาติ สุวรรณ (2530) และ นภาพร เชื้อขำ (2531) พบว่าความคาดหวังในผลประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน แต่การศึกษาของ ทัดดาว บุญपाल (2530) พบว่าความคาดหวังในผลประโยชน์ไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน

การคาดการณ์ในอนาคตเรื่องการย้ายออกจากชุมชน จากการศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนโดยทั่วไป ส่วนหนึ่งของความมั่นคงในการอยู่อาศัยจะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรม เพราะถ้าไม่มีความมั่นคงในการอยู่อาศัย จะมีความต้องการขวนขวายหาโอกาสย้ายออกจากชุมชนเพื่อไปประกอบอาชีพที่ดีกว่า และจะทำให้การเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนน้อยลงด้วย

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน จากการศึกษาของ อาสาฬห์ เกษทรัพย์ (2523) แพทยา แก้วพวง (2533) อารยา วัฒนกิจ (2526) อนุภรณ์ สุวรรณสถิตกร (2529) และ ภาษินี ไชยกาญจน์ (2531) พบว่าการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การกำหนดพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับกรรมมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็กในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมการพัฒนาชุมชนครั้งนี้ ได้กำหนดแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เฉพาะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งเป็นจังหวัดในความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชน เขตที่ 6 ทั้งนี้เนื่องมาจากเป็นเขตพื้นที่ที่ผู้ทำวิจัยปฏิบัติราชการอยู่ และเป็นพื้นที่ที่ประชากรในจังหวัดมีทั้งประชาชนท้องถิ่นและประชาชนที่อพยพมาจากต่างภาคต่างจังหวัด อันส่งผลถึงการดำเนินงานในด้านการพัฒนาที่แตกต่างกันออกไป และหวังเพื่อเป็นการสะดวกในการเก็บข้อมูล รวมทั้งผลของการวิจัยสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาได้

ประชากร (Population)

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้ปกครองเด็กและคณะกรรมการพัฒนาเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตจังหวัดกำแพงเพชรจาก 7 อำเภอ ในปี พ.ศ.2536 (ปีที่ทำการศึกษา) จำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) 24 ศูนย์ แยกตามอำเภอได้ดังนี้

1. อำเภอเมือง มี 4 ศูนย์ จำนวนผู้ปกครอง 158 คน คณะกรรมการฯ 20 คน
2. อำเภอชาลวาลักษณ์บุรี มี 4 ศูนย์ จำนวนผู้ปกครอง 156 คน คณะกรรมการฯ 20 คน
3. อำเภอพรานกระต่าย มี 2 ศูนย์ จำนวนผู้ปกครอง 66 คน คณะกรรมการฯ 10 คน
4. อำเภอคลองลาน มี 5 ศูนย์ จำนวนผู้ปกครอง 167 คน คณะกรรมการฯ 25 คน
5. อำเภอไทรงาม มี 2 ศูนย์ จำนวนผู้ปกครอง 89 คน คณะกรรมการฯ 10 คน

6. อำเภอลานกระบือ มี 2 ศูนย์ จำนวนผู้ปกครอง 60 คน คณะกรรมการฯ

10 คน

7. อำเภอคลองขลุง มี 5 ศูนย์ จำนวนผู้ปกครอง 156 คน คณะกรรมการฯ

25 คน

รวมจำนวนผู้ปกครอง 852 คน คณะกรรมการพัฒนาเด็ก 120 คน เป็นประชากร

ทั้งหมด 972 คน

การสุ่มตัวอย่าง (Sampling)

1. การสุ่มตัวอย่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ศึกษาครั้งนี้ เลือกจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 7 อำเภอ จำนวนศูนย์ฯที่จะศึกษาคือจำนวนครึ่งหนึ่งของศูนย์ฯทั้งหมดที่มีในแต่ละอำเภอ โดยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) กล่าวคือในแต่ละศูนย์ฯจะศึกษา จะเลือกเฉพาะศูนย์ฯที่มีขนาดปานกลาง ซึ่งขนาดของศูนย์ฯใช้จำนวนเด็กเป็นเกณฑ์ จำนวนศูนย์ฯที่ศึกษาครั้งนี้คือ 11 ศูนย์

2. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะกรรมการจะศึกษากับกรรมการทุกคน แต่ละศูนย์ฯ มีกรรมการศูนย์ฯละ 5 คน กลุ่มตัวอย่างกรรมการศูนย์ฯจึงมีรวมทั้งสิ้น 55 คน

3. กลุ่มตัวอย่างผู้ปกครอง จากการสุ่มตัวอย่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 11 ศูนย์ จะใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ปกครองทุกคนของเด็กจาก 11 ศูนย์นั้น คือ

1. อำเภอเมืองฯ จำนวน 4 ศูนย์ เลือก 2 ศูนย์

1.1 ศพด.บ้านหนองใหญ่ จำนวนผู้ปกครอง 24 คน

1.2 ศพด.บ้านคลองเมือง จำนวนผู้ปกครอง 24 คน

2. อำเภอคลองลาน จำนวน 5 ศูนย์ เลือก 2 ศูนย์

2.1 ศพด.บ้านแม่สอด จำนวนผู้ปกครอง 20 คน

2.2 ศพด.บ้านท่าข้ามสามัคคี จำนวนผู้ปกครอง 31 คน

3. อำเภอคลองขลุง จำนวน 5 ศูนย์ เลือก 2 ศูนย์

3.1 ศพด.บ้านคลองเจริญ จำนวนผู้ปกครอง 15 คน

3.2 ศพด.บ้านหนองจอก จำนวนผู้ปกครอง 43 คน

4. อำเภอชาลวาลักษณ์บุรี จำนวน 4 ศูนย์ เลือก 2 ศูนย์

4.1 ศพด.บ้านบ่อถ้ำ จำนวนผู้ปกครอง 17 คน

4.2 ศพด.บ้านคลองสะพานช้าง จำนวนผู้ปกครอง 14 คน

5. อำเภอพรานกระต่าย จำนวน 2 ศูนย์ เลือก 1 ศูนย์

5.1 ศพด.บ้านคลองท้ายยั้ง จำนวนผู้ปกครอง 27 คน

6. อำเภอไทรงาม จำนวน 2 ศูนย์ เลือก 1 ศูนย์

6.1 ศพค.บ้านหนองแม่แดง จำนวนผู้ปกครอง 14 คน

7. อำเภอลานกระบือ จำนวน 2 ศูนย์ เลือก 1 ศูนย์

7.1 ศพค.บ้านเกศกาสร จำนวนผู้ปกครอง 29 คน

รวมจำนวนผู้ปกครองที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 258 คน

รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา 313 คน

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวนผู้ปกครองเด็ก และจำนวนคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ในจังหวัดกำแพงเพชร แยกตามอำเภอ

อำเภอ	จำนวน ศพค. (ศูนย์)		จำนวนผู้ปกครอง (คน)		จำนวน กพค. (คน)	
	ประชากร	ตัวอย่าง	ประชากร	ตัวอย่าง	ประชากร	ตัวอย่าง
เมืองฯ	4	2	158	48	20	10
ชาณุวรลักษบุรี	4	2	156	31	20	10
พรานกระต่าย	2	1	66	27	10	5
คลองลาน	5	2	167	51	25	10
ไทรงาม	2	1	89	14	10	5
ลานกระบือ	2	1	60	29	10	5
คลองขลุง	5	2	156	58	25	10
รวม	24	11	852	258	120	55

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล

แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก อันได้แก่คำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ การศึกษา ภูมิลำเนาเดิม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน รายได้ หนี้สิน อาชีพ และกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ซึ่งคำถามมีทั้งแบบปลายเปิดและปลายปิด จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับ

1. การคาดการณ์ในอนาคตเกี่ยวกับการย้ายออกจากชุมชน
2. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน
  - การให้คะแนนเป็นจำนวนครั้ง/เดือน ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน
3. แบบวัดระดับความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ และการดำเนินงานศูนย์ฯ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ ที่ให้ผู้ตอบพิจารณาเลือกตอบรับหรือปฏิเสธว่า ใช่ หรือไม่ใช่
  - การให้คะแนนในการตอบ คะแนนเต็มทั้งหมด 10 คะแนน ถ้าตอบถูกต้องได้ 1 คะแนน แต่ถ้าตอบผิดได้ 0 คะแนน

ตัวอย่าง แบบวัดระดับความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ฝึกอบรมเลี้ยงดูเด็กอายุตั้งแต่ $1\frac{1}{2}$ ถึง 6 ปี.....		
2. ศูนย์ฯ จัดตั้งขึ้นตามความคิดเห็นและความต้องการของพัฒนากรไม่ใช่ของชาวบ้าน.....		
3.		
ฯลฯ		

4. แบบวัดความคาดหวังในผลประโยชน์ที่ได้รับ จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 10 ข้อ โดยให้ผู้ตอบพิจารณาเลือกตอบรับหรือปฏิเสธว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย การให้คะแนนในการตอบ

ถ้าตอบว่าเห็นด้วยในประโยชน์ (ประโยชน์แสดงความคาดหวังผลประโยชน์) และไม่เห็นด้วยในประโยชน์ (ประโยชน์แสดงการคาดหวังถึงผลเสีย) จะได้ 1 คะแนน

ถ้าตอบว่าเห็นด้วยในประโยชน์ และตอบว่าไม่เห็นด้วยในประโยชน์ จะได้ 0 คะแนน

คะแนนรวมสูงสุดของความคาดหวังในประโยชน์ที่ได้รับจากศูนย์ฯ คือ 10 คะแนน

ตัวอย่าง แบบวัดความคาดหวังในผลประโยชน์ที่ได้รับจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. บุคลากรของท่านที่ผ่านการเลี้ยงดูจากศูนย์ฯ จะมีความพร้อมในการเข้าเรียนชั้นประถมมากกว่าเด็กที่ไม่ผ่านศูนย์ฯ.....		
2. บุคลากรของท่านที่ได้รับการเลี้ยงดูจากศูนย์ฯ จะมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์กว่าเด็กในวัยเดียวกันที่ไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากศูนย์ฯ.....		
3. .... ฯลฯ		

ส่วนที่ 3 แบบวัดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ครอบคลุมแบบการมีส่วนร่วม 5 กิจกรรม อันได้แก่

1. ร่วมประชุมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
(ได้แก่คำถามข้อที่ 1,2)
2. ร่วมแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ได้แก่คำถามข้อที่ 3,4)
3. ร่วมสมทบเงิน แรงงาน วัสดุในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ได้แก่คำถามข้อที่ 5,6,7)

4. ร่วมชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
(ได้แก่คำถามข้อที่ 8, 9, 10)
5. ร่วมติดตามผลการดำเนินงานและประเมินผล
(ได้แก่คำถามข้อที่ 11, 12)

ในแต่ละข้อให้เลือกตอบหรือรายงานระดับการมีส่วนร่วม 4 ระดับ ได้แก่ ทุกครั้ง บ่อยครั้ง บางครั้ง หรือไม่เคย

การให้คะแนนจะให้ตามลำดับ คือ

ทุกครั้ง	ได้	3	คะแนน
บ่อยครั้ง	ได้	2	คะแนน
บางครั้ง	ได้	1	คะแนน
และไม่เคย	ได้	0	คะแนน

คำถามในส่วนที่ 3 มีทั้งหมด 12 ข้อ รวมคะแนน

เต็ม 36 คะแนน

เครื่องมือในการวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการวัดตัวแปรต่าง ๆ ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบวัด ด้วยการหาความเที่ยงตรงแบบเฉพาะหน้า (Face validity) โดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว

ตัวอย่าง แบบวัดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ข้อความ	เคย			ไม่เคย
	ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	
1. <u>ก่อนการจัดตั้งศูนย์ฯ</u> ท่านเคยร่วม เข้าประชุมเพื่อวางแผนจัดตั้งศูนย์ฯ หรือไม่ ไม่เคยเพราะ.....				
2. <u>เมื่อศูนย์ฯดำเนินการแล้ว</u> ท่านเคย เข้าร่วมประชุมหรือไม่ ไม่เคยเพราะ.....				
3. .... ฯลฯ				

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามและแบบวัดโดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาให้คำปรึกษาและตรวจสอบความเที่ยงตรง (validity) แล้วจึงนำแบบทดสอบและแบบวัดไปทดสอบใช้ (pre-test) กับผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอมืองฯ จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยทดสอบกับผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก จำนวน 30 คน เมื่อเก็บข้อมูลแล้ว ได้นำข้อคำถามในแบบวัดไปหาอำนาจความจำแนกหรือหาความสอดคล้องภายในของข้อคำถามแต่ละข้อ และนำมาปรับปรุงแก้ไขโดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะ แล้วจึงนำแบบสอบถามที่ใช้วิธีสัมภาษณ์ที่แก้ไขนี้ไปทดสอบใช้ครั้งที่ 2 กับผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ในอำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร (ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 2 ศูนย์ที่ใช้ทดสอบนี้ จะไม่นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาจริง) เพื่อปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้จริง แบบวัดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความเชื่อมั่นได้ (reliability) สูงโดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) $\alpha = .89$ แบบสอบถามและแบบวัดที่สร้างขึ้นนี้ นำไปใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 11 แห่ง รวม 7 อำเภอ ในช่วงเดือนธันวาคม 2535 - กรกฎาคม 2536 โดยผู้ดำเนินการวิจัยและคณะผู้ช่วยได้สัมภาษณ์ด้วยตัวเอง และได้ชี้แจงวิธีการพร้อมทั้งตอบข้อสงสัยต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติเชิงพรรณนา ใช้เสนออัตราร้อยละ ค่าเฉลี่ย สำหรับลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
2. การทดสอบสมมติฐานใช้สถิติ t-test และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในจังหวัดกำแพงเพชร" กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองเด็ก จำนวน 258 คน และคณะกรรมการฯ จำนวน 55 คน การวิเคราะห์ข้อมูลจะแยกกลุ่มผู้ปกครองจากกลุ่มคณะกรรมการฯ และจะเสนอผลการศึกษาระยะเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ได้แก่ การเสนอค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย เพื่อสรุปข้อมูลตัวแปรอิสระ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมฯ ซึ่งเป็นตัวแปรตาม ดังต่อไปนี้

- ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง คือ เพศ อายุ
- ลักษณะพื้นฐานทางสังคม คือ การศึกษา ภูมิลำเนาเดิม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น อาชีพหลัก
- ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจ คือ รายได้ในครอบครัวเฉลี่ย จำนวนหนี้สิน จำนวนที่ดินที่ครอบครองโดยมีกรรมสิทธิ์
- ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- การคาดหวังผลประโยชน์ที่ได้รับจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- การติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน
- การคาดการณ์ในอนาคตเกี่ยวกับการย้ายออกจากชุมชน
- การมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ส่วนที่ 2 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย (Hypothesis testing) โดยใช้สถิติ ที-เทสต์ (t-test) และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ลักษณะทั่วไปของผู้ปกครองกับของคณะกรรมการฯ

เพศ กลุ่มผู้ปกครอง มีจำนวน 258 คน เป็นเพศชายร้อยละ 26 หญิงร้อยละ 74 ส่วนในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะกรรมการฯ มีจำนวน 55 คน เป็นเพศชายร้อยละ 72.7 หญิงร้อยละ 27.3 (ตารางที่ 2)

อายุ ทั้งกลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มคณะกรรมการฯ ส่วนใหญ่มีอายุในช่วงระหว่าง 26-35 ปี (ร้อยละ 49.6 ในกลุ่มผู้ปกครอง และร้อยละ 32.7 ในกลุ่มคณะกรรมการฯ) รองลงมา คือมีอายุในช่วงระหว่าง 36-45 ปี (ร้อยละ 20.6 และ 25.5 ตามลำดับ) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบลักษณะทั่วไปของผู้ปกครองกับของคณะกรรมการฯ

ลักษณะทั่วไป	ผู้ปกครอง จำนวน (ร้อยละ)	คณะกรรมการฯ จำนวน (ร้อยละ)	รวม จำนวน (ร้อยละ)
จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	258 (100.0)	55 (100.0)	313 (100.0)
<u>เพศ</u>			
ชาย	67 (26.0)	40 (72.7)	107 (34.2)
หญิง	191 (74.0)	15 (27.3)	206 (65.8)
<u>อายุ(ปี)</u>			
ต่ำกว่า 26	31 (12.0)	4 (7.3)	35 (11.2)
26 - 35	128 (49.6)	18 (32.7)	146 (46.6)
36 - 45	53 (20.6)	14 (25.5)	67 (21.4)
46 - 55	24 (9.3)	12 (21.8)	36 (11.5)
56 ขึ้นไป	22 (8.5)	7 (12.7)	29 (9.3)
อายุเฉลี่ย	36 ปี	40 ปี	

ลักษณะพื้นฐานทางสังคมของผู้ปกครองกับของคณะกรรมการฯ

การศึกษา ทั้งผู้ปกครองและคณะกรรมการฯ ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้น ป.4 (ร้อยละ 65.9 และ 70.9 ตามลำดับ) รองลงมา จบการศึกษาสูงกว่าชั้น ป.4 (ร้อยละ 17.4 และ 20.0 ตามลำดับ) นอกนั้นเป็นผู้ที่จบการศึกษาต่ำกว่า ป.4 และไม่ได้เรียนหนังสือเลย (ตารางที่ 3)

ภูมิลำเนาเดิม ทั้งผู้ปกครองและคณะกรรมการฯ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ย้ายมาจากที่อื่น (ร้อยละ 57.4 และ 69.1 ตามลำดับ) นอกนั้นเป็นผู้ที่เกิดในหมู่บ้าน (ตารางที่ 3)

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น เมื่อพิจารณาถึงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น ทั้งผู้ปกครองและคณะกรรมการฯ ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเป็นเวลาเกินกว่า 20 ปี (ร้อยละ 59.3 และ 61.8 ตามลำดับ) นอกนั้นเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นในระยะเวลา 20 ปี และน้อยกว่า 20 ปี (ตารางที่ 3)

อาชีพหลัก กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม ส่วนใหญ่มีอาชีพทำเกษตรกรรม (ร้อยละ 79.5 ในกลุ่มผู้ปกครอง และ 87.3 ในกลุ่มคณะกรรมการฯ) รองลงมา มีอาชีพรับจ้าง ค้าขาย รับราชการ ตามลำดับ และมีบางส่วนที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบลักษณะพื้นฐานทางสังคมของผู้ปกครองกับของคณะกรรมการฯ

ลักษณะพื้นฐานทางสังคม	ผู้ปกครอง จำนวน (ร้อยละ)	กรรมการฯ จำนวน (ร้อยละ)	รวม จำนวน (ร้อยละ)
จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	258 (100.0)	55 (100.0)	313 (100.0)
<u>การศึกษา</u>			
ไม่ได้เรียน	26 (10.1)	1 (1.8)	27 (8.6)
ต่ำกว่า ป.4	17 (6.6)	4 (7.3)	21 (6.7)
จบ ป.4	170 (65.9)	39 (70.9)	209 (66.8)
สูงกว่า ป.4	45 (17.4)	11 (20.0)	56 (17.9)
<u>ภูมิลำเนาเดิม</u>			
ย้ายมาจากที่อื่น	148 (57.4)	38 (69.1)	186 (59.4)
เกิดในหมู่บ้าน	110 (42.6)	17 (30.9)	127 (40.6)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐานทางสังคม	ผู้ปกครอง จำนวน (ร้อยละ)	กรรมการ จำนวน (ร้อยละ)	รวม จำนวน (ร้อยละ)
จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	258 (100.0)	55 (100.0)	313 (100.0)
<u>ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน (ปี)</u>			
20 และต่ำกว่า	105 (40.7)	21 (38.2)	126 (40.3)
21 - 30	94 (36.4)	17 (30.9)	111 (35.5)
31 - 40	42 (38.3)	7 (12.7)	49 (15.6)
เกินกว่า 40	17 (6.6)	10 (18.2)	27 (8.6)
<u>อาชีพหลัก</u>			
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	6 (2.3)	2 (3.6)	8 (2.6)
เกษตรกรรวม	205 (79.5)	48 (87.3)	253 (80.8)
รับจ้าง	37 (14.3)	2 (3.6)	39 (12.5)
ค้าขาย	4 (1.6)	1 (1.8)	5 (1.6)
รับราชการ	4 (1.6)	1 (1.8)	5 (1.6)
อื่น ๆ	2 (0.8)	1 (1.8)	3 (1.0)

ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง กับของคณะกรรมการฯ

รายได้ในครอบครัวเฉลี่ย/ปี ทั้งผู้ปกครองและคณะกรรมการฯ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีรายได้อยู่ในช่วง 15,000 บาท/ปี และต่ำกว่า (ร้อยละ 43.0 ในกลุ่มผู้ปกครอง และร้อยละ 30.9 ในกลุ่มคณะกรรมการฯ) รองลงมา มีรายได้ในช่วงระหว่าง 15,001 - 25,000 บาท/ปี (ร้อยละ 27.2 และ 25.5 ตามลำดับ) รายได้เฉลี่ยในกลุ่มผู้ปกครอง คือ 29,186 บาท ในกลุ่มคณะกรรมการฯ คือ 28,318 บาท (ตารางที่ 4)

หนี้สิน เมื่อพิจารณาถึงภาวะหนี้สิน ทั้งผู้ปกครองและคณะกรรมการฯ อยู่ในภาวะที่มีหนี้สินเป็นส่วนใหญ่ โดยมีหนี้สินในช่วงไม่มากไปกว่า 15,000 บาท จำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 37.2 ในกลุ่มผู้ปกครอง และร้อยละ 29.1 ในกลุ่มคณะกรรมการฯ) ผู้ที่มีหนี้สินในช่วงเกินกว่า 35,000 บาท ก็มีมากถึงร้อยละ 16.7 และ 20.0 ตามลำดับ และผู้ไม่มีหนี้สินมีร้อยละ 23.3 ในกลุ่มผู้ปกครอง และร้อยละ 27.3 ในกลุ่มคณะกรรมการฯ จำนวนหนี้สินโดยเฉลี่ยในกลุ่มผู้ปกครองคือ 22,053 บาท ในกลุ่มคณะกรรมการฯคือ 26,260 บาท (ตารางที่ 4)

กรรมสิทธิ์ในที่ดิน สำหรับกรรมสิทธิ์ในที่ดิน พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 58.9 เป็นผู้มกรรมสิทธิ์ในที่ดิน กรรมสิทธิ์ในที่ดินโดยเฉลี่ยคือ 16 ไร่ ส่วนคณะกรรมการฯที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินมีถึงร้อยละ 81.8 จำนวนกรรมสิทธิ์ในที่ดินโดยเฉลี่ยคือ 26 ไร่ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองกับของคณะกรรมการฯ

ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	ผู้ปกครอง จำนวน (ร้อยละ)	กรรมการฯ จำนวน (ร้อยละ)	รวม จำนวน (ร้อยละ)
จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	258 (100.0)	55 (100.0)	313 (100.0)
<u>รายได้ในครอบครัวเฉลี่ย (บาท/ปี)</u>			
15,000 และต่ำกว่า	111 (43.0)	17 (30.9)	128 (40.9)
15,001 - 25,000	70 (27.2)	14 (25.5)	84 (26.8)
25,001 - 35,000	28 (10.8)	13 (23.6)	41 (13.1)
35,001 - 45,000	9 (3.5)	3 (5.5)	12 (3.9)
เกินกว่า 45,000	40 (15.5)	8 (14.5)	48 (15.3)
รายได้เฉลี่ย	= 29,186 บาท/ปี	= 28,318 บาท/ปี	

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	ผู้ปกครอง จำนวน (ร้อยละ)	กรรมการฯ จำนวน (ร้อยละ)	รวม จำนวน (ร้อยละ)
<u>หนี้สิน</u> (บาท)			
ไม่มีหนี้สิน	60 (23.3)	15 (27.3)	75 (24.0)
15,000 และต่ำกว่า	96 (37.2)	16 (29.1)	112 (35.7)
15,001 - 25,000	39 (15.1)	8 (14.5)	47 (15.1)
25,001 - 35,000	20 (6.9)	5 (9.1)	25 (8.7)
เกินกว่า 35,000	43 (16.7)	11 (20.0)	54 (16.5)
หนี้สินโดยเฉลี่ย	=22,053 บาท	= 26,260 บาท	

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	ผู้ปกครอง จำนวน (ร้อยละ)	กรรมการฯ จำนวน (ร้อยละ)	รวม จำนวน (ร้อยละ)
<u>กรรมสิทธิ์ในที่ดิน (ไร่)</u>			
ไม่มี	106 (41.1)	10 (18.2)	116 (18.2)
10 และต่ำกว่า	59 (22.9)	16 (29.1)	75 (23.9)
11 - 30	67 (25.9)	16 (29.1)	83 (26.5)
เกินกว่า 30	26 (10.1)	13 (23.6)	39 (12.5)
กรรมสิทธิ์ในที่ดินโดยเฉลี่ย	= 16 ไร่	= 26 ไร่	

ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานศูนย์ฯของผู้ปกครองกับของคณะกรรมการฯ

เมื่อได้พิจารณาถึงความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานของศูนย์ฯ พบว่า ผู้ปกครองและคณะกรรมการฯมีความรู้ความเข้าใจไม่ค่อยต่างกัน โดยค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครอง = 7.73 ขณะที่ของคณะกรรมการฯสูงกว่าเล็กน้อยคือ = 8.38 ส่วนเมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายข้อ ข้อที่ผู้ปกครองเข้าใจมากที่สุดคือ "ศูนย์ฯแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูแก่ผู้ปกครอง ให้มีเวลาในการประกอบอาชีพได้เต็มที่" (ตอบถูกร้อยละ 98.1) ส่วนข้อที่คณะกรรมการฯเข้าใจมากที่สุด คือ "การที่เด็กได้รับการเลี้ยงดูในศูนย์ฯ จะทำให้เด็กสามารถช่วยตัวเองได้มากขึ้น" (ตอบถูกร้อยละ 98.2) ส่วนในค่านที่ไม่เข้าใจนั้น ข้อที่ทั้งผู้ปกครองและคณะกรรมการฯ ไม่เข้าใจมากที่สุด คือข้อที่ว่า "ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กรับอบรมเลี้ยงดูเด็กอายุตั้งแต่ $1\frac{1}{2}$ ถึง 6 ปี" กลุ่มผู้ปกครองร้อยละ 59.3 และกลุ่มคณะกรรมการฯ ร้อยละ 50.9 เข้าใจผิดเช่นนั้น (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานศูนย์ฯของผู้ปกครองกับของคณะกรรมการฯ

ข้อความในแบบวัดความรู้ความเข้าใจ	เข้าใจ		ไม่เข้าใจ	
	ผู้ปกครอง คน (ร้อยละ)	กรรมการฯ คน (ร้อยละ)	ผู้ปกครอง คน (ร้อยละ)	กรรมการฯ คน (ร้อยละ)
1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รับอบรมเลี้ยงดู เด็กอายุตั้งแต่ 1½ ถึง 6 ปี	105 (40.7)	27 (49.1)	153 (59.3)	28 (50.9)
2. ศูนย์ฯจัดตั้งขึ้นตามความคิดเห็นและ ความต้องการของพัฒนากร ไม่ใช่ ของชาวบ้าน	200 (77.5)	49 (89.1)	58 (22.5)	6 (10.9)
3. การที่เด็กเล็กได้รับการเลี้ยงดูใน ศูนย์ฯจะทำให้เด็กสามารถช่วย ตัวเองได้มากขึ้น	251 (97.3)	54 (98.2)	7 (2.7)	1 (1.8)
4. ศูนย์ฯเจริญก้าวหน้าได้ ขึ้นอยู่กับ ความช่วยเหลือของพัฒนากรเพียง อย่างเดียว	228 (88.4)	49 (89.1)	30 (11.6)	6 (10.9)
5. การส่งเด็กเข้าเลี้ยงดูในศูนย์ฯก็เพื่อ ให้เด็กอ่านออกเขียนได้เก่งเหมือน เข้าโรงเรียน	134 (51.9)	37 (67.3)	124 (48.1)	18 (32.7)
6. ศูนย์ฯแบ่งภาระการอบรมเลี้ยงดูแก่ ผู้ปกครอง ให้ได้มีเวลาในการ ประกอบอาชีพ ได้เต็มที่	253 (98.1)	53 (96.4)	5 (1.9)	2 (3.6)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อความในแบบวัดความรู้ความเข้าใจฯ	เข้าใจ		ไม่เข้าใจ	
	ผู้ปกครอง คน (ร้อยละ)	กรรมการฯ คน (ร้อยละ)	ผู้ปกครอง คน (ร้อยละ)	กรรมการฯ คน (ร้อยละ)
7. ศูนย์ฯ <u>เพิ่มภาระ</u> ให้ผู้ปกครองเพราะ ต้องรับ-ส่งเด็ก และจ่ายเงิน ค่าเลี้ยงดูเด็ก	202 (78.3)	46 (83.6)	56 (21.7)	9 (16.4)
8. การจัดหา <u>เครื่องเล่นเด็ก</u> ภายใน ศูนย์ฯ เป็นหน้าที่ของทางราชการ เพียงฝ่ายเดียว	175 (67.8)	47 (85.5)	83 (32.2)	8 (14.5)
9. ศูนย์ฯ มีประโยชน์ <u>ใช้เป็นที่ประชุม</u> <u>หรือฝึกอบรม</u> เกี่ยวกับงานอื่น ๆ <u>ของหมู่บ้านได้</u>	216 (83.7)	48 (87.3)	42 (16.3)	7 (12.7)
10. ศูนย์ฯ <u>ไม่ต้องมีคณะกรรมการ</u> ใน การดำเนินงานศูนย์ฯ ก็ได้	231 (89.5)	51 (92.7)	27 (10.5)	4 (7.3)

ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจฯ ผู้ปกครอง = 7.73 คณะกรรมการฯ = 8.38

การคาดหวังในผลประโยชน์ที่ได้รับจากศูนย์ฯ ของผู้ประกอบการกับของคณะกรรมการฯ

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยการคาดหวังในผลประโยชน์ที่จะได้รับจากศูนย์ฯ ในกลุ่มผู้ประกอบการใกล้เคียงกันมากกับในกลุ่มคณะกรรมการฯ คือ =9.21 และ 9.29 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ประกอบการจำนวนมากคาดหวังในเรื่องที่ว่า "การนำบุตรหลานเข้ามาอยู่ในศูนย์ฯ ทำให้ผู้ประกอบการมีเวลาในการประกอบอาชีพได้เต็มที่" (ตอบคาดหวังถึงร้อยละ 99.2) สำหรับกลุ่มคณะกรรมการฯคาดหวังในเรื่องที่ว่า "การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์ฯ ทำให้ตนได้ช่วยพัฒนาหมู่บ้าน" (ตอบคาดหวังถึงร้อยละ 100.0)

สำหรับในด้านของการเสียประโยชน์ ผู้ประกอบการและคณะกรรมการฯจำนวนมากมีความคิดเห็นตรงกัน ในข้อที่ว่า "ผลที่ได้รับจากการส่งเสริมเข้าศูนย์ฯ ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบการต้องเสียไป" (ผู้ประกอบการร้อยละ 21.8 และคณะกรรมการฯร้อยละ 24.0 คอบสนับสนุนข้อนี้) (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบการคาดหวังในผลประโยชน์จากศูนย์ฯของผู้ปกครองกับของคณะกรรมการฯ

ข้อความในแบบวัดการคาดหวังฯ	ได้ประโยชน์		เสียประโยชน์	
	ผู้ปกครอง คน (ร้อยละ)	กรรมการฯ คน (ร้อยละ)	ผู้ปกครอง คน (ร้อยละ)	กรรมการฯ คน (ร้อยละ)
1. บุตรหลานของท่านที่ผ่านการเลี้ยงดูจากศูนย์ฯจะมีความพร้อมในการเข้าเรียนชั้นประถมมากกว่าเด็กที่ไม่ผ่านศูนย์ฯ	254 (98.4)	54 (98.2)	4 (1.6)	1 (1.8)
2. บุตรหลานของท่านที่ได้รับการเลี้ยงดูจากศูนย์ฯจะมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์กว่าเด็กในวัยเดียวกันที่ไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากศูนย์ฯ	254 (98.4)	53 (96.4)	4 (1.6)	2 (3.6)
3. ผลที่ได้รับจากการส่งเด็กเข้าศูนย์ฯไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่ผู้ปกครองต้องเสียไป	196 (76.0)	43 (78.2)	62 (24.0)	12 (21.8)
4. บุตรหลานของท่านที่ผ่านการเลี้ยงดูจากศูนย์ฯจะไม่มีปัญหาเรื่องเรียนเมื่อเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา	249 (96.5)	54 (98.2)	9 (3.5)	1 (1.8)
5. การนำบุตรหลานเข้ามาอยู่ในศูนย์ฯจะทำให้ผู้ปกครองมีเวลาในการประกอบอาชีพได้เต็มที่	256 (99.2)	54 (98.2)	2 (0.8)	1 (1.8)

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อความในแบบวัดการคาดหวังฯ	ได้ประโยชน์		เสียประโยชน์	
	ผู้ปกครอง คน (ร้อยละ)	กรรมการฯ คน (ร้อยละ)	ผู้ปกครอง คน (ร้อยละ)	กรรมการฯ คน (ร้อยละ)
6. เมื่อบุตรหลานของท่านเข้ามาอยู่ในความดูแลของศูนย์ฯแล้ว ผู้ปกครองน่าจะมีความได้เพิ่มขึ้น เพราะมีเวลาในการทำมาหากินมากขึ้น	237 (91.9)	54 (98.2)	21 (8.1)	1 (1.8)
7. การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์ฯทำให้ท่านเสียเวลา	229 (88.8)	45 (81.8)	29 (11.2)	10 (18.2)
8. ท่านได้รับความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กมากขึ้น	229 (88.8)	50 (90.9)	29 (11.2)	5 (9.1)
9. การมีศูนย์ฯเป็นการเพิ่มภาระให้ผู้ปกครอง เช่น การรับ-ส่งเด็ก และการจ่ายเงินค่าเลี้ยงดูเด็ก	219 (84.9)	49 (89.1)	39 (15.1)	6 (10.9)
10. การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์ฯ ทำให้ผู้ปกครองและกรรมการรู้สึกว่าคุณได้ช่วยพัฒนาหมู่บ้าน	252 (97.7)	55 (100.0)	6 (2.3)	0 (0.0)

ค่าเฉลี่ยการคาดหวังผลประโยชน์ผู้ปกครอง = 9.21 คณะกรรมการฯ = 9.29

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน

ทั้งในกลุ่มผู้ปกครองและในกลุ่มคณะกรรมการฯ ส่วนใหญ่มีโอกาสได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน โดยติดต่อกันเดือนละ 1-2 ครั้ง (ร้อยละ 65.5 และ 65.4 ตามลำดับ) สำหรับผู้ปกครองที่ไม่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเลย มีร้อยละ 29.8 ส่วนกรรมการฯ ที่ไม่เคยติดต่อกันเลยมีเพียงส่วนน้อย (ร้อยละ 7.3) (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนของผู้ปกครองกับของคณะกรรมการฯ

จำนวนครั้ง/เดือน	ผู้ปกครอง จำนวน (ร้อยละ)	กรรมการฯ จำนวน (ร้อยละ)
จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	258 (100.0)	55 (100.0)
ไม่เคยติดต่อ	77 (29.8)	4 (7.3)
1 - 2 ครั้ง	169 (65.5)	36 (65.4)
3 ครั้งขึ้นไป	12 (4.7)	15 (27.3)
ค่าเฉลี่ย	= 1 ครั้ง	= 1 ครั้ง

การคาดการณ์ในอนาคตเกี่ยวกับการย้ายออกจากชุมชน

พบว่า ผู้ปกครองเกือบทั้งหมด ไม่มีการคาดการณ์ว่า จะย้ายออกจากชุมชน (ร้อยละ 95.0) ส่วนคณะกรรมการทั้งหมด ไม่มีการคาดการณ์ว่า จะย้ายออกจากชุมชน (ร้อยละ 100.0) (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 แสดงการคาดการณ์ในการย้ายออกจากชุมชนของผู้ปกครองกับของคณะกรรมการ

การคาดการณ์ในการย้ายออกฯ	ผู้ปกครอง จำนวน (ร้อยละ)	กรรมการฯ จำนวน (ร้อยละ)
จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	258 (100.0)	55 (100.0)
ไม่ย้าย	245 (95.0)	55 (100.0)
ย้าย	13 (5.0)	0 (0.0)

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า คะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในกิจกรรม 5 ประเภท จากแบบวัดฯ ของกลุ่มผู้ปกครองต่ำกว่าของกลุ่มคณะกรรมการอย่างเด่นชัด กล่าวคือ ค่าเฉลี่ยในกลุ่มผู้ปกครองคือ 15.29 และในกลุ่มคณะกรรมการคือ 23.67 เมื่อพิจารณาคำตอบเป็นรายข้อ ในด้านของผู้ปกครอง พบว่า การร่วมในกิจกรรมข้อที่ว่า "การบริจาคเงินให้แก่ศูนย์ฯ นอกเหนือจากเงินที่จ่ายประจำสำหรับค่าเลี้ยงดูเด็ก" มีผู้ตอบว่าทำทุกครั้งมากที่สุด คือร้อยละ 51.9 (คะแนนเฉลี่ยมากที่สุด = 1.926) รองลงมา คือการมีส่วนร่วมในกิจกรรม "การเข้าร่วมประชุม เมื่อศูนย์ฯดำเนินการแล้ว" (คะแนนเฉลี่ย = 1.899) สำหรับกิจกรรมที่ผู้ปกครองเคยเข้ามามีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ "การติดต่อประสานงานกับวัด โรงเรียน สถานีนอนามัย หรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อมาช่วยกิจกรรมศูนย์ฯ" มีผู้ตอบว่าไม่เคยทำถึงร้อยละ 57.7 (คะแนนเฉลี่ย = 0.601) รองลงมา คือกิจกรรม "การแสดงความคิดเห็นในการประชุม" (คะแนนเฉลี่ย = 0.678) ร้อยละ 45.7 ของผู้ปกครองรายงานว่าจะไม่เคยทำเลย (ตารางที่ 9)

สำหรับกลุ่มคณะกรรมการฯ ทุกคนเคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ คือ "การเข้าร่วมประชุมเมื่อศูนย์ฯดำเนินการแล้ว" ร้อยละ 52 รายงานว่าทำทุกครั้ง (คะแนนเฉลี่ยสูงสุด = 2.346) รองลงมา คือ "การเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมแรงในการซ่อมแซม ปรับปรุง หรือ ตกแต่งศูนย์ฯ" ร้อยละ 60 รายงานว่าทำทุกครั้ง และร้อยละ 3.6 รายงานว่าไม่เคยทำเลย (คะแนนเฉลี่ย 2.345) สำหรับกิจกรรมที่คณะกรรมการฯ เข้ามามีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ "การแสดงความคิดเห็นในการประชุม" (ร้อยละ 10.9 ของกรรมการฯ ไม่เคยทำเลย) และ "การติดต่อประสานงานกับวัด โรงเรียน สถานีนอนามัย หรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อมาช่วยกิจกรรมของศูนย์ฯ" (ร้อยละ 16.4 ไม่เคยทำเลย) โดยมีคะแนนเฉลี่ย = 1.618 ทั้ง 2 กิจกรรม (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 9 แสดงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ฯ ของผู้ปกครอง

ชื่อในแบบวัด การมีส่วนร่วมในกิจกรรมฯ	เคย			ไม่เคย คน (ร้อยละ)	รวม คน (ร้อยละ)	คะแนน เฉลี่ย ในการมี ส่วนร่วม
	ทุกครั้ง คน (ร้อยละ)	บ่อยครั้ง คน (ร้อยละ)	บางครั้ง คน (ร้อยละ)			
1. ก่อนการจัดตั้งศูนย์ฯ ท่านเคยร่วมเข้าประชุมเพื่อวางแผนจัดตั้งศูนย์ฯหรือไม่	46 (17.8)	33 (12.8)	64 (24.8)	115 (44.6)	258 (100.0)	1.039
2. เมื่อศูนย์ฯดำเนินการแล้ว ท่านเคยเข้าร่วมประชุมหรือไม่	92 (35.7)	81 (31.4)	52 (20.2)	33 (12.7)	258 (100.0)	1.899
3. ท่านเคยแสดงความคิดเห็นในการประชุมหรือไม่	10 (3.9)	15 (5.8)	115 (44.6)	118 (45.7)	258 (100.0)	0.678
4. เมื่อมีการจัดกิจกรรมของศูนย์ฯ ท่านเคยเสนอกิจกรรมเพื่อพัฒนาศูนย์ฯบ้างหรือไม่	20 (7.7)	11 (4.3)	96 (37.2)	131 (50.8)	258 (100.0)	0.690
5. นอกเหนือจากเงินที่จ่ายประจำสำหรับค่าเลี้ยงดูเด็ก เมื่อมีการขอบริจาคเงินให้แก่ศูนย์ฯ ท่านเคยบริจาคหรือไม่	134 (51.9)	18 (7.0)	59 (22.9)	47 (18.2)	258 (100.0)	1.926
6. ท่านเคยร่วมแรงในการซ่อมแซม ปรับปรุงหรือตกแต่งศูนย์ฯ บ้างหรือไม่	98 (38.0)	58 (22.5)	49 (19.0)	53 (20.5)	258 (100.0)	1.779
7. เมื่อมีการขอบริจาควัสดุ สิ่งของต่าง ๆ ให้แก่ศูนย์ฯ ท่านเคยบริจาคหรือไม่	83 (32.2)	40 (15.5)	66 (25.6)	69 (26.7)	258 (100.0)	1.531

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ชื่อในแบบวัด การมีส่วนร่วมในกิจกรรมฯ	เคย			ไม่เคย คน (ร้อยละ)	รวม คน (ร้อยละ)	คะแนน เฉลี่ย ในการมี ส่วนร่วม
	ทุกครั้ง คน (ร้อยละ)	บ่อยครั้ง คน (ร้อยละ)	บางครั้ง คน (ร้อยละ)			
8. เมื่อมีการจัดกิจกรรมของศูนย์ฯ ผ่าน เคยติดต่อประสานงานกับวัด โรงเรียน สถานีนามัย หรือหน่วยงานต่าง ๆ ให้เข้ามาช่วยงานของศูนย์ฯบ้างหรือไม่	19 (7.4)	8 (3.1)	82 (31.8)	149 (57.7)	258 (100.0)	0.601
9. เมื่อมีการจัดทำอาหารเสริมให้แก่เด็ก ในศูนย์ฯ ผ่านเคยชักชวนให้ชาวบ้าน ไปช่วยกันทำบ้างหรือไม่	58 (22.5)	33 (12.8)	77 (29.8)	90 (34.9)	258 (100.0)	1.229
10. ผ่านเคยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งาน ของศูนย์ฯ เพื่อให้ประชาชนคนอื่น ๆ เห็นความสำคัญบ้างหรือไม่	26 (10.1)	82 (31.8)	100 (38.7)	50 (19.4)	258 (100.0)	1.326
11. เมื่อศูนย์ฯมีปัญหาขัดข้อง ท่านเคยร่วม แก้ปัญหบ้างหรือไม่	45 (17.4)	28 (10.9)	115 (44.6)	70 (27.1)	258 (100.0)	1.186
12. ท่านเคยร่วมติดตามผลการดำเนินงาน ของศูนย์ฯหรือไม่	41 (15.9)	61 (23.6)	120 (46.5)	36 (14.0)	258 (100.0)	1.415
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (12 ข้อ)						15.29

ตารางที่ 10 แสดงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ฯ ของคณะกรรมการฯ

ชื่อในแบบวัด การมีส่วนร่วมในกิจกรรมฯ	เคย			ไม่เคย	รวม	คะแนน เฉลี่ย ในการมี ส่วนร่วม
	ทุกครั้ง คน (ร้อยละ)	บ่อยครั้ง คน (ร้อยละ)	บางครั้ง คน (ร้อยละ)			
1. ก่อนการจัดตั้งศูนย์ฯ ท่านเคยร่วมเข้าประชุมเพื่อวางแผนจัดตั้งศูนย์ฯหรือไม่	29 (52.7)	9 (16.4)	6 (10.9)	11 (20.0)	55 (100.0)	2.018
2. เมื่อศูนย์ฯดำเนินการแล้ว ท่านเคยเข้าร่วมประชุมหรือไม่	29 (52.7)	17 (30.9)	9 (16.4)	0	55 (100.0)	2.346
3. ท่านเคยแสดงความคิดเห็นในการประชุมหรือไม่	13 (23.6)	14 (25.5)	22 (40.0)	6 (10.9)	55 (100.0)	1.618
4. เมื่อมีการจัดกิจกรรมของศูนย์ฯ ท่านเคยเสนอกิจกรรมเพื่อพัฒนาศูนย์ฯบ้างหรือไม่	16 (29.1)	10 (18.2)	24 (43.6)	5 (9.1)	55 (100.0)	1.673
5. นอกเหนือจากเงินที่จ่ายประจำสำหรับค่าเลี้ยงดูเด็ก เมื่อมีการขอบริจาคเงินให้แก่ศูนย์ฯ ท่านเคยบริจาคหรือไม่	34 (61.8)	6 (10.9)	11 (20.0)	4 (7.3)	55 (100.0)	2.273
6. ท่านเคยร่วมแรงในการซ่อมแซม ปรับปรุงหรือตกแต่งศูนย์ฯ บ้างหรือไม่	33 (60.0)	10 (18.2)	10 (18.2)	2 (3.6)	55 (100.0)	2.345
7. เมื่อมีการขอบริจาควัสดุ สิ่งของต่าง ๆ ให้แก่ศูนย์ฯ ท่านเคยบริจาคหรือไม่	26 (47.3)	6 (10.9)	18 (32.7)	5 (9.1)	55 (100.0)	1.964

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ชื่อในแบบวัด การมีส่วนร่วมในกิจกรรมฯ	เคย			ไม่เคย	รวม	คะแนน เฉลี่ย ในการมี ส่วนร่วม
	ทุกครั้ง คน (ร้อยละ)	บ่อยครั้ง คน (ร้อยละ)	บางครั้ง คน (ร้อยละ)			
8. เมื่อมีการจัดกิจกรรมของศูนย์ฯ ท่าน เคยติดต่อประสานงานกับวัด โรงเรียน สถานีนอนามัย หรือหน่วยงานต่าง ๆ ให้เข้ามาช่วยงานของศูนย์บ้างหรือไม่	19 (34.5)	5 (9.1)	22 (40.0)	9 (16.4)	55 (100.0)	1.618
9. เมื่อมีการจัดทำอาหารเสริมให้แก่เด็ก ในศูนย์ฯ ท่านเคยชักชวนให้ชาวบ้าน ไปช่วยกันทำบ้างหรือไม่	19 (34.6)	7 (12.7)	23 (41.8)	6 (10.9)	55 (100.0)	1.709
10. ท่านเคยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งาน ของศูนย์ฯ เพื่อให้ประชาชนคนอื่น ๆ เห็นความสำคัญบ้างหรือไม่	18 (32.7)	17 (30.9)	16 (29.1)	4 (7.3)	55 (100.0)	1.891
11. เมื่อศูนย์ฯมีปัญหาขัดข้อง ท่านเคยร่วม แก้ปัญหบ้างหรือไม่	28 (50.9)	13 (23.6)	13 (23.6)	1 (1.9)	55 (100.0)	2.236
12. ท่านเคยร่วมติดตามผลการดำเนินงาน ของศูนย์ฯหรือไม่	15 (27.3)	21 (38.2)	16 (29.1)	3 (5.4)	55 (100.0)	1.873
การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ (12 ข้อ)						23.67

การมีส่วนร่วมจำแนกตามกิจกรรมของผู้ปกครองกับคณะกรรมการฯ

การมีส่วนร่วมใน 5 กิจกรรมหลักของผู้ปกครองและคณะกรรมการฯ พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ 3 มากที่สุด คือ "การร่วมสมทบเงิน แรงงาน วัสดุ ในกิจกรรมศูนย์ฯ" (คะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วม = 1.745 และ 2.194 ตามลำดับ) รองลงมา คือมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ 1 "การร่วมประชุมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก" (คะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วม = 1.469 และ 2.191 ตามลำดับ) ถัดมา คือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ 5 "การติดตามผลการดำเนินงานและประเมินผล" (คะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วม = 1.301 และ 2.036 ตามลำดับ) ส่วนกิจกรรมที่ผู้ปกครองและคณะกรรมการฯ เข้ามามีส่วนร่วมน้อยที่สุดเช่นเดียวกัน คือ กิจกรรมที่ 2 "การร่วมแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมศูนย์ฯ" (คะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วม = 0.684 และ 1.645 ตามลำดับ) (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบคะแนนการมีส่วนร่วมจำแนกตามประเภทของกิจกรรม
ของผู้ปกครองกับของคณะกรรมการฯ

กิจกรรม	คะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วม	
	ผู้ปกครอง	กรรมการฯ
1. การร่วมประชุมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (จากการมีส่วนร่วมในข้อ 1,2)	1.469	2.191
2. การร่วมแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมของศูนย์ฯ (จากการมีส่วนร่วมในข้อ 3,4)	0.684	1.645
3. การร่วมสมทบเงิน แรงงาน วัสดุ ใน กิจกรรมศูนย์ฯ (จากการมีส่วนร่วมในข้อ 5,6,7)	1.745	2.194
4. การร่วมชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์ฯ (จากการมีส่วนร่วมในข้อ 8,9,10)	1.052	1.739
5. การติดตามผลการดำเนินงานและประเมินผล (จากการมีส่วนร่วมในข้อ 11,12)	1.301	2.036

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สมมติฐานที่ 1.1 "ผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่ย้ายมาจากที่อื่น"

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ทั้งในกลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มคณะกรรมการฯ ผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในท้องถิ่นกับผู้ที่ย้ายมาจากที่อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์ฯ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นสมมติฐานข้อที่ 1.1 ไม่ได้รับการสนับสนุน (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ที่มีภูมิลำเนาต่างกันของผู้ปกครองกับคณะกรรมการฯ

ภูมิลำเนา	จำนวน	($\bar{X}$)	S.D.	t	p
ผู้ปกครอง					
ย้ายมาจากที่อื่น	148	14.95	6.39	-.91	.363
เกิดในหมู่บ้าน	110	15.78	7.98		
คณะกรรมการฯ					
ย้ายมาจากที่อื่น	38	23.15	6.94	-.61	.547
เกิดในหมู่บ้าน	17	24.53	9.37		

สมมติฐานข้อที่ 1.2 "ผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเป็นระยะเวลาานานกว่า จะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเป็นระยะเวลาสั้นกว่า"

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมเฉพาะในกลุ่มผู้ปกครอง โดยผู้ปกครองที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นเป็นระยะเวลานานกว่า จะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ปกครองที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นเป็นระยะเวลาสั้นกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับกลุ่มคณะกรรมการนั้น ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม (ตารางที่ 13) ดังนั้นสมมติฐานข้อ 1.2 ได้รับการสนับสนุนเฉพาะในกลุ่มผู้ปกครอง

สมมติฐานข้อที่ 1.3 "ผู้ที่มีรายได้ในครอบครัวสูงกว่า จะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่มีรายได้ในครอบครัวต่ำกว่า"

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าสนับสนุนสมมติฐานข้อ 1.3 เพียงกลุ่มเดียว คือ กลุ่มคณะกรรมการฯ โดยกรรมการฯ ที่มีรายได้ในครอบครัวสูงกว่า มีส่วนร่วมสูงกว่ากรรมการฯ ที่มีรายได้ต่ำกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับกลุ่มผู้ปกครอง รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม (ตารางที่ 13)

สมมติฐานข้อที่ 1.4 "ผู้ที่มีหนี้สินน้อยกว่า จะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่มีหนี้สินมากกว่า"

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ผลไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อ 1.4 ทั้งในกลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มคณะกรรมการฯ กล่าวคือ หนี้สินไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 13)

สมมติฐานข้อที่ 1.5 "ผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินจำนวนมากกว่า จะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินจำนวนน้อยกว่า"

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าสนับสนุนสมมติฐานข้อ 1.5 เฉพาะในกลุ่มคณะกรรมการฯ กล่าวคือ กรรมการฯที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินจำนวนมากกว่า มีส่วนร่วมสูงกว่ากรรมการฯที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินจำนวนน้อยกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าวในกลุ่มผู้ปกครอง (ตารางที่ 13)

สมมติฐานข้อที่ 2 "ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่า จะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจน้อยกว่า"

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งในกลุ่มผู้ปกครองและในกลุ่มกรรมการฯ กล่าวคือ ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสูงกว่า มีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์ฯ สูงกว่าผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจต่ำกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ตารางที่ 13)

สมมติฐานข้อที่ 3 "ผู้ที่มีความคาดหวังในผลประโยชน์ที่ได้รับจากศูนย์ฯ สูงกว่า จะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่มีความคาดหวังในผลประโยชน์ที่ได้รับจากศูนย์ฯ ต่ำกว่า"

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ความคาดหวังในผลประโยชน์ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในกลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มคณะกรรมการฯ (ตารางที่ 13) ดังนั้น ข้อมูลในการวิจัยนี้จึงไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 3

ตารางที่ 13 แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ปกครอง
กับของกลุ่มคณะกรรมการฯ

ตัวแปร	ผู้ปกครอง			กรรมการฯ		
	จำนวน	r	p	จำนวน	r	p
1. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน	258	.1908**	.001	55	-.0403	.385
2. รายได้ในครอบครัว	258	.0155	.402	55	.3137**	.010
3. หนี้สิน	258	-.0807	.098	55	.0564	.341
4. กรรมสิทธิ์ในที่ดิน	258	.0340	.293	55	.3576**	.004
5. ความรู้ความเข้าใจใน วัตถุประสงค์	258	.2439**	.000	55	.3867**	.002
6. ความคาดหวังในผลประโยชน์	258	.0368	.278	55	.1717	.105

** มีนัยสำคัญระดับ .01

สมมติฐานข้อที่ 4 "ผู้ที่ไม่มีการคาดการณ์ในอนาคตในการย้ายออกจากชุมชน จะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่มีการคาดการณ์ในการย้ายออกจากชุมชน"

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผู้ที่คาดการณ์ว่าจะย้ายออกจากชุมชน กับผู้ที่ไม่ได้คาดการณ์ ในกลุ่มผู้ปกครอง พบว่า สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 4 กล่าวคือ ผู้ปกครองที่ไม่มีการคาดการณ์ในการย้ายออกจากชุมชน จะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ปกครองที่มีการคาดการณ์จะย้ายออกฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ตารางที่ 14) ส่วนกลุ่มคณะกรรมการฯ ไม่มีผู้คาดการณ์ว่าจะย้ายออกจากชุมชน จึงไม่ได้วิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อนี้

ตารางที่ 14 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองเด็กที่มีการคาดการณ์ฯ ที่จะย้ายกับไม่ย้ายออกจากชุมชน

การคาดการณ์ในการย้ายออกจากชุมชน	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	p
ไม่ย้าย	245	15.5755	7.104	2.75	.006
ย้าย	13	10.0769	5.090		

สมมติฐานข้อที่ 5 "ผู้ที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนมากกว่า จะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนน้อยกว่า"

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สนับสนุนความสมมติฐานข้อที่ 5 เฉพาะในกลุ่มผู้ปกครองเท่านั้น กล่าวคือ ผู้ปกครองที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนมากกว่า มีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ปกครองที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่น้อยกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าวในกลุ่มคณะกรรมการฯ (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองพิจารณาแยกจากกลุ่มคณะกรรมการฯ

ตัวแปร	ผู้ปกครอง			กรรมการฯ		
	จำนวน	r	p	จำนวน	r	p
การติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน	258	.2435**	.000	55	.1850	.088

**มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานทั้ง 9 ข้อ

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ในกลุ่มผู้ปกครอง สนับสนุนสมมติฐาน 4 ข้อ ปฏิเสธสมมติฐาน 5 ข้อ ตัวแปรที่พบที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองคือ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานศูนย์ฯ การคัดค้านในการย้ายออกจากชุมชน และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน

ส่วนในกลุ่มคณะกรรมการฯ ผลวิจัยสนับสนุนสมมติฐาน 3 ข้อ ปฏิเสธสมมติฐาน 6 ข้อ ตัวแปรที่พบที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการฯ คือ รายได้ในครอบครัว ภูมิสิทธิ์ในที่ดิน และความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานศูนย์ฯ

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และคณะกรรมการพัฒนาเด็กในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งศึกษาเฉพาะผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ในจังหวัดกำแพงเพชร จาก 7 อำเภอ จำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 11 ศูนย์ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครอง 258 คน และคณะกรรมการฯ 55 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 313 คน

และในบทนี้เป็นการสรุปวิธีการวิจัย ลักษณะตัวแปรอิสระ ลักษณะตัวแปรตาม การทดสอบสมมติฐาน รวมทั้งการอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

สรุปวิธีการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์ (หรือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง) ประกอบด้วยคำถาม 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งคำถามมีทั้งแบบปลายเปิดและปลายปิด จำนวน 10 ข้อ ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการคาดการณ์ในอนาคตเกี่ยวกับการย้ายออกจากชุมชน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน แบบวัดความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานศูนย์ฯ และแบบวัดความคาดหวังในผลประโยชน์ที่ได้รับจากศูนย์ฯ ส่วนที่ 3 เป็นแบบวัดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใน 5 กิจกรรม

ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนในอำเภอทั้ง 7 อำเภอของจังหวัดกำแพงเพชร และได้รับความร่วมมือจากพัฒนาการอำเภอ พัฒนาการประจำตำบล รวมทั้งผู้ดูแลเด็กในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยและคณะผู้ช่วยสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง และจากข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดนำมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยเสนอค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าที-เทสต์ (t-test) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation)

สรุปลักษณะข้อมูลตัวแปรอิสระ

เพศ ผู้ปกครองส่วนมากเป็นเพศหญิง คือมีร้อยละ 74.0 แต่ในกลุ่มคณะกรรมการฯ ส่วนมากเป็นเพศชาย คือมีร้อยละ 72.7

อายุ ผู้ปกครองและคณะกรรมการฯ ส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 21-35 ปี เช่นเดียวกัน (ร้อยละ 49.6 ในกลุ่มผู้ปกครอง และร้อยละ 32.7 ในกลุ่มคณะกรรมการฯ) โดยอายุเฉลี่ยของผู้ปกครอง คือ 36 ปี และอายุเฉลี่ยของคณะกรรมการฯ คือ 40 ปี

การศึกษา ผู้ปกครองและคณะกรรมการฯ ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้น ป.4 โดยผู้ปกครองที่จบ ป.4 มีร้อยละ 65.9 คณะกรรมการฯ ที่จบ ป.4 มีร้อยละ 70.9 และมีผู้ไม่ได้เรียนทั้งในกลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มคณะกรรมการฯ ร้อยละ 8.6

ภูมิลำเนาเดิม ผู้ปกครองและคณะกรรมการฯ ส่วนใหญ่ย้ายมาจากที่อื่น มีร้อยละ 59.4 ในกลุ่มผู้ปกครองที่เป็นผู้ย้ายมาจากที่อื่น ทั้งจากต่างอำเภอ ต่างจังหวัด และต่างภาค มีร้อยละ 57.4 ในกลุ่มคณะกรรมการฯ ย้ายมาจากที่อื่น มีร้อยละ 69.1

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น ผู้ปกครองอาศัยอยู่ในท้องถิ่นโดยเฉลี่ยนาน 23 ปี คณะกรรมการฯ เฉลี่ยนาน 26 ปี

รายได้ในครอบครัว (เฉลี่ย/ปี) ทั้งผู้ปกครองและคณะกรรมการฯ ส่วนใหญ่มีรายได้ในครอบครัวเฉลี่ย/ปี อยู่ในช่วง 15,000 บาท และต่ำกว่า โดยผู้ปกครองมีรายได้ฯ เฉลี่ย/ปี = 29,186 บาท คณะกรรมการฯ มีรายได้ฯ เฉลี่ย/ปี = 28,318 บาท

หนี้สิน ผู้ปกครองมีหนี้สินโดยเฉลี่ย = 22,053 บาท และคณะกรรมการฯ มีหนี้สินโดยเฉลี่ย = 26,260 บาท

กรรมสิทธิ์ในที่ดิน การมีที่ดินในครอบครองโดยมีเอกสารสิทธิ์ส่วนใหญ่จะมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินและครอบครองที่ดิน จำนวน 11-30 ไร่ (ร้อยละ 25.9 ในกลุ่มผู้ปกครอง และร้อยละ 29.1 ในกลุ่มคณะกรรมการฯ) โดยผู้ปกครองมีจำนวนที่ดินที่ครอบครองโดยมีเอกสารสิทธิ์เฉลี่ย 16 ไร่ ส่วนคณะกรรมการฯ มีเฉลี่ย 26 ไร่

ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานศูนย์ฯ คะแนนความรู้ความเข้าใจฯ โดยเฉลี่ย = 7.73 ในกลุ่มผู้ปกครอง และ = 8.38 ในกลุ่มคณะกรรมการฯ ทั้งผู้ปกครองและคณะกรรมการฯ ส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจว่า "ศูนย์ฯช่วยแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กจากผู้ปกครอง" และ "เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูในศูนย์ฯจะสามารถช่วยตัวเองได้มากขึ้น" และส่วนมากไม่มีความรู้ความเข้าใจว่าศูนย์ฯรับเลี้ยงเด็กอายุ 3-6 ปี และไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะให้เด็กอ่านออกเขียนได้เก่งเหมือนเข้าโรงเรียน

การคาดหวังผลประโยชน์จากศูนย์ฯ คะแนนการคาดหวังผลประโยชน์โดยเฉลี่ยในกลุ่มผู้ปกครอง = 9.21 ในกลุ่มคณะกรรมการฯ = 9.29 โดยผู้ปกครองส่วนใหญ่คาดหวังว่า "เมื่อนำบุตรหลานมาเลี้ยงดูในศูนย์ฯแล้ว ตนเองจะมีเวลาในการประกอบอาชีพ" และคณะกรรมการฯทั้งหมดคาดหวังว่า "การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์ฯ ทำให้ตนได้ช่วยพัฒนาหมู่บ้าน"

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ทั้งผู้ปกครองและคณะกรรมการฯ มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนโดยเฉลี่ยเดือนละ 1 ครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเดือนละ 1-2 ครั้ง (ร้อยละ 65.5 สำหรับผู้ปกครอง และร้อยละ 65.4 สำหรับคณะกรรมการฯ) และในกลุ่มผู้ปกครองที่ไม่ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเลย มีร้อยละ 29.8 ในกลุ่มคณะกรรมการฯ มีร้อยละ 7.3

การคาดการณ์ในการย้ายออกจากชุมชน กลุ่มผู้ปกครองมีผู้คาดการณ์ย้ายออกฯ ร้อยละ 4.2 ซึ่งมีทั้งผู้ที่คาดการณ์ย้ายออกจากชุมชนอย่างถาวรและชั่วคราว แต่กลุ่มคณะกรรมการฯไม่มีผู้คาดการณ์ย้ายออกจากชุมชนเลย

สรุปตัวแปรตาม

การมีส่วนร่วมที่สนใจศึกษามี 5 กิจกรรมคะแนนโดยเฉลี่ยในกลุ่มผู้ปกครองคือ 15.29 ในกลุ่มคณะกรรมการคือ 23.67 กิจกรรมที่มีส่วนร่วมมากที่สุดในกลุ่มผู้ปกครองคือ การบริจาคเงินให้แก่ศูนย์ฯ นอกเหนือจากเงินที่จ่ายประจำสำหรับค่าเลี้ยงดูเด็ก (ค่าเฉลี่ย = 1.926) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุม เมื่อศูนย์ฯดำเนินการแล้ว (ค่าเฉลี่ย = 1.899) สำหรับกิจกรรมที่คณะกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การเข้าร่วมประชุมเมื่อศูนย์ฯดำเนินการแล้ว (ค่าเฉลี่ย = 2.346) รองลงมาคือ การเข้ามามีส่วนร่วมร่วมแรงในการซ่อมแซมปรับปรุงหรือตกแต่งศูนย์ฯ (ค่าเฉลี่ย = 2.345)

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

- สมมติฐานที่ 1 ลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- สมมติฐานที่ 1.1 ผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในท้องถิ่น จะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่ย้ายมาจากที่อื่น
- ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ภูมิลำเนาเดิมกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในกลุ่มผู้ปกครองและในกลุ่มคณะกรรมการฯ กล่าวคือ การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ได้ขึ้นอยู่กับการมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในท้องถิ่นหรือการย้ายมาจากที่อื่น ดังนั้นผลการวิจัยจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานนี้
- สมมติฐานที่ 1.2 ผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเป็นระยะเวลาานกว่า จะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นระยะเวลาสั้นกว่า
- ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ $p = .01$ เฉพาะในกลุ่มผู้ปกครอง กล่าวคือ ถ้าอาศัยอยู่ในท้องถิ่นเป็นระยะเวลาานกว่า จะมีส่วนร่วมมากกว่า ส่วนในกลุ่มคณะกรรมการฯ ไม่พบความสัมพันธ์ ดังกล่าว ดังนั้นผลการวิจัยจึงสนับสนุนสมมติฐานข้อนี้ เฉพาะในกรณีของผู้ปกครองเท่านั้น
- สมมติฐานที่ 1.3 ผู้ที่มีรายได้ในครอบครัวสูงกว่าจะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็กที่มีรายได้ในครอบครัวต่ำกว่า
- ผลการศึกษาวิจัย พบว่า รายได้กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ $p = .01$ เฉพาะในกลุ่มคณะกรรมการฯ กล่าวคือ กรรมการฯที่มีรายได้สูงกว่าจะมีส่วนร่วมสูงกว่ากรรมการฯที่มีรายได้ต่ำกว่า ดังนั้นผลการวิจัยจึงสนับสนุนสมมติฐานข้อนี้ เฉพาะในกรณีของคณะกรรมการพัฒนาเด็ก

- สมมติฐานที่ 1.4 ผู้ที่มีหนี้สินน้อยกว่าจะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่มีหนี้สินมากกว่า
- ผลการศึกษาวิจัย พบว่า หนี้สินกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไม่มีความสัมพันธ์กันทั้งในกลุ่มผู้ปกครองและในกลุ่มคณะกรรมการฯ กล่าวคือ การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ได้ขึ้นอยู่กับหนี้สินของผู้ปกครองหรือคณะกรรมการฯ ดังนั้นผลการวิจัยจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานนี้
- สมมติฐานที่ 1.5 ผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินจำนวนมากกว่าจะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินจำนวนน้อยกว่า
- ผลการศึกษาวิจัย พบว่า การมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ $p = .01$ เฉพาะในกลุ่มคณะกรรมการฯ กล่าวคือ การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์ฯ ขึ้นอยู่กับกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ถ้ามีกรรมสิทธิ์ในที่ดินจำนวนมากกว่าจะมีส่วนร่วมมากกว่า ส่วนในกลุ่มของผู้ปกครองไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว ดังนั้นผลการวิจัยจึงสนับสนุนสมมติฐานนี้เฉพาะในกรณีของคณะกรรมการพัฒนาเด็ก
- สมมติฐานที่ 2 ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่าจะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจน้อยกว่า
- ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ $p = .01$ ทั้งในกลุ่มของผู้ปกครองและคณะกรรมการฯ กล่าวคือ ถ้ามีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่า ดังนั้นผลการวิจัยจึงสนับสนุนสมมติฐานนี้ทั้งในสองกลุ่ม

- สมมติฐานที่ 3** ผู้ที่มีความคาดหวังในผลประโยชน์สูงกว่าจะมีส่วนร่วมฯ สูงกว่าผู้ปกครอง และคณะกรรมการพัฒนาเด็กที่มีความคาดหวังต่ำกว่า
- ผลการศึกษาวิจัย พบว่า การคาดหวังในผลประโยชน์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในกลุ่มผู้ปกครอง และกลุ่มคณะกรรมการฯ กล่าวคือ การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไม่ได้ขึ้นอยู่กับการคาดหวังในผลประโยชน์ ซึ่งผลการวิจัยไม่สนับสนุนสมมติฐานนี้
- สมมติฐานที่ 4** ผู้ที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนมากกว่าจะมีส่วนร่วมฯ สูงกว่าผู้ที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนน้อยกว่า
- ผลการศึกษาวิจัย พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ $p = .01$ เฉพาะในกลุ่มผู้ปกครอง กล่าวคือ ผู้ปกครองที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนมากกว่า ก็จะเข้ามามีส่วนร่วมฯ มากกว่า ส่วนในกลุ่มคณะกรรมการฯ ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว ดังนั้นผลการวิจัยจึงสนับสนุนสมมติฐานนี้ เฉพาะในกรณีของผู้ปกครอง
- สมมติฐานที่ 5** ผู้ที่ไม่มีการคาดการณ์ในอนาคตในการย้ายออกจากชุมชนจะมีส่วนร่วมสูง กว่าผู้ที่มีการคาดการณ์ในอนาคต ในการย้ายออกจากชุมชน
- ผลการศึกษาวิจัย พบว่า การคาดการณ์ในอนาคตในการย้ายออกจากชุมชน กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ $p = .01$ เฉพาะในกลุ่มผู้ปกครอง กล่าวคือ ผู้ปกครองและคณะกรรมการฯ พัฒนาเด็ก ที่ไม่มีการคาดการณ์ในอนาคตในการย้ายออกจากชุมชนจะมี ส่วนร่วมมากกว่า ผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็กที่มีการคาดการณ์ ในอนาคตในการย้ายออกจากชุมชน ส่วนในกลุ่มคณะกรรมการฯ ไม่มี ผู้คาดการณ์ย้ายออกจากชุมชน ดังนั้นผลการวิจัยจึงสนับสนุนสมมติฐานนี้

อภิปราย

จากผลการวิจัย ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และ คณะกรรมการพัฒนาเด็กในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในจังหวัดกำแพงเพชร ในส่วนผล การวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5 ลักษณะ คือ

1. การร่วมประชุมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. การร่วมแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
3. การร่วมสมทบเงิน แรงงาน วัสดุในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
4. การร่วมชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
5. การร่วมติดตามผลการดำเนินงานและประเมินผล

จะได้นำเสนออภิปรายที่ละลักษณะดังต่อไปนี้

การร่วมประชุมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งกลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มคณะกรรมการพัฒนาเด็กจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้มากเป็นอันดับ 2 โดยการเข้าร่วมประชุมประจำ-เดือนหรือเข้าร่วมประชุมภายหลังการจัดตั้งศูนย์ฯ เป็นส่วนมาก แต่การประชุมก่อนการจัดตั้ง ศูนย์ฯ หรือการประชุมวางแผนจัดตั้งศูนย์ฯ นั้น จะเข้ามามีส่วนร่วมน้อย โดยมีเหตุผลคือ คณะจัดตั้งศูนย์ฯ ยังไม่ได้ย้ายมาอยู่ในหมู่บ้านนั้น หรือยังไม่ได้นำบุตรหลานเข้ามารับการเลี้ยง คุในศูนย์ฯ

การร่วมแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งกลุ่มผู้ปกครอง และกลุ่มคณะกรรมการพัฒนาเด็ก เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมของ ศูนย์ฯ น้อยที่สุด คือ อยู่ในลำดับที่ 5 ส่วนสาเหตุที่สะท้อนจากข้อคำถามคือ เนื่องจากไม่ กล้าที่จะแสดงออก และเมื่อมีการจัดกิจกรรมของศูนย์ฯ ก็มีการ เสนอกิจกรรมเพื่อพัฒนาศูนย์ฯ น้อยเช่นกัน สาเหตุเนื่องจากเห็นว่า ผู้ที่เสนอไปนั้น เสนอดีแล้ว และตนเองไม่มีความคิดเห็น จึงสอดคล้องกับการศึกษาของ นภา ชมไพฑูรย์ (2529) ที่พบว่า สมาชิกกลุ่มเกษตรกร ส่วนน้อย ที่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

การร่วมสมทบเงิน แรงงาน วัสดุในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งผู้ปกครอง และคณะกรรมการพัฒนาเด็ก เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมประเภทนี้มากเป็นอันดับ 1 โดยร่วมบริจาคเงินให้แก่ศูนย์ฯ นอกเหนือจากเงินที่จ่ายประจำ สำหรับค่าเลี้ยงดูเด็ก ร่วมแรงกายในการซ่อมแซม ปรับปรุงหรือตกแต่งศูนย์ฯ และร่วมบริจาควัสดุสิ่งของต่าง ๆ ให้แก่ศูนย์ฯ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิชชุฉลา สิงห์โต (2530) ที่พบว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในศูนย์เลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน "พิทักษ์" ชุมชนวัดอมรทายการาม เป็นไปในรูปของการร่วมออกเงินและใช้ประโยชน์เท่านั้น

การร่วมชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้เป็นอันดับที่ 4 โดยเป็นผู้ติดต่อประสานงาน เช่น กับวัด โรงเรียน สถานีนอนามัย หรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เข้ามาช่วยงานของศูนย์ฯ น้อยมาก เพราะต่างก็มีความคิดว่า การติดต่อประสานงานนั้น เป็นหน้าที่ของกรรมการ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายคนอื่น ๆ แต่จะเข้ามามีส่วนร่วมมากในการช่วยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานของศูนย์ฯ ให้ประชาชนคนอื่น ๆ ได้เห็นความสำคัญ เช่น การชักชวนให้นายบุตรหลานเข้ามาเลี้ยงดูในศูนย์ฯ โดยเป็นไปในลักษณะของการพบปะพูดคุย และรองลงมาก็คือการเข้ามามีส่วนร่วมโดยการชักชวนให้ชาวบ้านไปช่วยกันทำอาหาร เสริมให้แก่เด็กในศูนย์ฯ

การร่วมติดตามผลการดำเนินงานและประเมินผล ทั้งกลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ได้รายงานว่ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ เป็นอันดับที่ 3 โดยมี การติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ เช่น การติดตามดูการเรียนการสอน การเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็กในศูนย์ฯ การเฝ้าดูการเปลี่ยนแปลงบุคลิก การปรับตัวของบุตรหลานที่เข้ารับ การเลี้ยงดูจากศูนย์ฯ และรายงานให้เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ทราบ รวมทั้งมีส่วนร่วมในบางครั้ง ในการร่วมแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องของศูนย์ฯ เช่น ปัญหาในการดำเนินงาน ปัญหาด้านอาคารสถานที่ สิ่งอุปโภคบริโภคในศูนย์ฯ

ในส่วนของการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการมีส่วนร่วมขอแนะนำเสนอเพื่อการอภิปรายดังนี้

1. ด้านภูมิลำเนาเดิม ผลการวิจัยพบว่า ทั้งผู้ปกครองและคณะกรรมการฯ ที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในท้องถิ่น เปรียบเทียบกับที่ย้ายมาจากที่อื่นต่างก็มีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์ฯ ไม่แตกต่างกัน โดยในกลุ่มผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วม = 15.78 และ 14.94 ส่วนกลุ่มคณะกรรมการฯ มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วม = 24.53 และ 23.15 ตามลำดับ

2. ด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนานกว่าจะมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเป็นระยะเวลาสั้นกว่า ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Harold F. Kaufman (1949) ที่พบว่าความยาวนานในการอาศัยอยู่ในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน การศึกษาของ กรรณิกา ชมดี (2524) และ ประภาศรี พิทักษ์สินสุข (2532) ที่พบว่าระยะเวลาที่ประกอบอาชีพในหมู่บ้าน และการอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นเวลานาน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรม คือ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยนาน จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมมาก แต่สำหรับกลุ่มคณะกรรมการในการศึกษานี้ ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว

3. ด้านรายได้ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มคณะกรรมการฯผู้ที่มีรายได้สูงกว่ามีส่วนร่วมสูงกว่ากรรมการฯที่มีรายได้ต่ำกว่า นั่นคือ กรรมการที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี จะมีส่วนร่วมสูงเพราะไม่ต้องห่วงใยการทำมาหากิน แต่กรรมการฯมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีพอจะต้องห่วงใยการหารายได้ ทำให้การเข้ามามีส่วนร่วมลดลง แต่ไม่พบผลดังกล่าวในกลุ่มผู้ปกครอง อาจเป็นเพราะผู้ปกครองส่วนมากคาดหวังว่า การนำบุตรหลานเข้ามาอบรมเลี้ยงดูในศูนย์ฯ เป็นการช่วยแบ่งเบาภาระให้ตนมีเวลาประกอบอาชีพได้เต็มที่ ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มรายได้ทางหนึ่ง และการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างถือเป็นสิ่งตอบแทนกัน จึงเข้ามามีส่วนร่วมไม่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ภาณีณี ไชยกาญจน์ (2531) ยุบลวรรณ สืบยุค (2529) และนาพร เชื้อขำ (2531) ที่พบว่ารายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

4. ด้านหนี้สิน ผลการวิจัยพบว่า หนี้สินของผู้ปกครองและคณะกรรมการฯ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม นั่นคือ ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์มากหรือน้อย ทั้งผู้ปกครองและคณะกรรมการฯ ก็เข้ามามีส่วนร่วมไม่ต่างกัน ผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับผลการศึกษาของ นันทิยา ปวณกุล (2529) ที่พบว่าภาระหนี้สินเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่กรรมการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่กรรมการพัฒนาเด็กนั้นถือเป็นกิจกรรมหนึ่งของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็ก ผลการศึกษานี้ ที่ไม่พบว่าหนี้สินมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมก็อาจเนื่องจากตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจตัวอื่นในการวิจัยนี้ เป็นตัวชี้วัดที่ดีกว่า เช่น เรื่องรายได้ และกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

5. ด้านกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ผลการวิจัยพบว่า ในกลุ่มของผู้ปกครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม แต่ในกลุ่มของคณะกรรมการฯ พบความสัมพันธ์ดังกล่าว คือ กรรมการฯ ที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินจำนวนมากกว่า มีส่วนร่วมสูงกว่ากรรมการฯ ที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินจำนวนน้อยกว่า ผลการศึกษานี้ ในกลุ่มคณะกรรมการฯ สอดคล้องกับการศึกษาของ วิชุลดา สิงห์โต (2530) และทัศนาว บุญปาล (2530) ที่พบว่า การมีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย และจำนวนที่ดินที่ถือครองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม แสดงให้เห็นว่าความมั่นคงในที่อยู่อาศัย และที่ทำมาหาเลี้ยงชีพ ซึ่งอาจสะท้อนความมั่นคงทางเศรษฐกิจมีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมด้วย

6. ด้านความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผลการวิจัยพบว่า ทั้งผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็กที่มีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่า มีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจน้อยกว่า ผลดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ อารยา วัฒนกิจ (2526) ที่พบว่าความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม สุชาติ สุวรรณ (2530) พบว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

7. ด้านความคาดหวังในผลประโยชน์จากศูนย์ฯ ผลการวิจัยพบว่า ทั้งกลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มคณะกรรมการพัฒนาเด็ก การคาดหวังในผลประโยชน์ไม่มีความสัมพันธ์กับ

การมีส่วนร่วม ผลการศึกษานี้ชี้ชัดแย้งกับการศึกษาของ สุชาติ สุวรรณ (2530) ที่พบว่าผู้นำท้องถิ่นและประชาชนมีความคาดหวังในผลประโยชน์จากการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาก จะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์ฯ มาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าถึงแม้ผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็กที่มีความคาดหวังในผลประโยชน์สูง แต่ก็เข้ามามีส่วนร่วมไม่ต่างกับผู้ที่มีความคาดหวังในผลประโยชน์ต่ำ

8. ด้านการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนมากกว่าจะมีส่วนร่วมมากกว่า ทั้งนี้เป็นเพราะการติดต่อสื่อสารอยู่เป็นประจำอาจจะทำให้ได้รับความรู้ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ที่ก่อให้เกิดความเข้าใจในการดำเนินงานศูนย์ฯ และเห็นความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมฯ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของผู้วิจัยหลายท่าน ซึ่งพบว่าความสัมพันธ์ของการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐกับการมีส่วนร่วมเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวกทั้งสิ้น เช่น ผลการศึกษาของ อาสาฬห์ เกษทรัพย์ (2535) แพทยา แก้วพวง (2533) อารยา วัฒนกิจ (2526) อนุภรณ์ สุวรรณสถิตกร (2529) และ ภาวิณี ไชยกาญจน์ (2531) แต่การศึกษานี้ในกลุ่มของคณะกรรมการพัฒนาเด็กกลับไม่พบว่าการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม อาจเป็นเพราะในกลุ่มคณะกรรมการพัฒนาเด็ก มักได้พบปะกับเจ้าหน้าที่เป็นประจำแล้ว และไม่ค่อยมีความแตกต่างกันในจำนวนครั้งที่พบต่อเดือน

9. ด้านการคาดการณ์ในอนาคตในการย้ายออกจากชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ในกลุ่มผู้ปกครองที่ไม่มีการคาดการณ์ย้ายออกจากชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่คาดการณ์ แต่ในกลุ่มกรรมการไม่มีผู้คาดการณ์ออกจากชุมชนเลย แสดงให้เห็นว่าถ้าไม่มีความมั่นคงในการอยู่อาศัยในท้องถิ่นนั้น ก็มักจะไม่มี ความผูกพันต่อท้องถิ่น จึงไม่สนใจผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และไม่เห็นความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เมื่อมีสถานการณ์ในการหามาหากินที่ดีกว่าก็พร้อมจะย้ายออกจากชุมชน และผลจากการวิจัยนี้พบว่า เหตุผลที่มีการย้ายก็คือ ต้องการมีรายได้เพิ่มนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยนี้ ในกลุ่มของผู้ปกครองนั้น ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การคาดการณ์ในอนาคตเกี่ยวกับการย้ายออกจากชุมชน และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ส่วนในกลุ่มของคณะกรรมการฯ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ได้แก่ รายได้ฯ ธรรมชาติในที่ดิน และความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติดังนี้คือ

1. ในด้านของความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานศูนย์ฯ นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจะต้อง เป็นผู้สนับสนุนให้ความรู้ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์และการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งในคณะกรรมการพัฒนาเด็กและผู้ปกครอง ซึ่งการให้ความรู้ความเข้าใจนี้จะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เนื่องจาก ผู้ปกครองของเด็กในศูนย์ฯ จะมีการนำเด็กเข้ามารับการเลี้ยงดูจากศูนย์ฯ อยู่ตลอดเวลา ดังนั้น ผู้ที่เข้ามาใหม่จึงอาจไม่เข้าใจและไม่มีความรู้ในหลักการ วัตถุประสงค์ และการดำเนินงานของ ศูนย์ฯ อย่างถูกต้อง และเป็นผลให้การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์ฯ ลดน้อยลงด้วย
2. ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ในระดับตำบล ควร เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและประชาชนได้พบปะติดต่อกัน เป็นทางการและไม่ เป็นทางการให้มากยิ่งขึ้น และในการที่เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจะต้องลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่ก็ควร ให้ความสำคัญในการติดตาม เยี่ยมเยียน รับทราบปัญหา และเป็นที่ปรึกษาให้แก่กลุ่มหรือองค์กร ในพื้นที่อย่างจริงจัง ใกล้ชิด และสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ปกครองเด็ก
3. จากการคาดการณ์ในการย้ายออกจากชุมชนของผู้ปกครองพบว่า เหตุผลก็คือ ต้องการหารายได้เพิ่ม ดังนั้น จึงควรสนับสนุนให้มีอาชีพเสริม หรือมีการส่งเสริมอาชีพหลักให้ มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยการจัดตั้งกลุ่มและสนับสนุน เงินทุนหมุนเวียนหรือสนับสนุนด้านวิชาการ โดยเฉพาะด้านการเกษตร เพื่อช่วยให้ครอบครัวของเด็กมีฐานะมั่นคงไม่ต้องห่วงกังวลเกี่ยวกับความ

ต้องการย้ายถิ่นฐานเพื่อหารายได้เพิ่ม

4. ในเรื่องลักษณะการมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่าผู้ปกครองและคณะกรรมการฯ เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมมาก แต่มีการแสดงความคิดเห็นน้อย ดังนั้นในการประชุมหรืออบรมต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ควรจะต้องเปิดโอกาสและกระตุ้นให้มีการแสดงความคิดเห็นให้มากที่สุด เพื่อเป็นการฝึกความกล้าในการแสดงออก เพราะลักษณะนิสัยประการหนึ่งของประชาชนในชนบทก็คือ ความขลาดกลัวที่จะแสดงออกต่อหน้าชุมชนหรือต่อหน้าที่ประชุม

5. จากการที่ผู้ปกครองและคณะกรรมการฯ เข้ามามีส่วนร่วมในการชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์ฯ นั้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะขาดความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของและขาดความกระตือรือร้นในกิจกรรม ดังนั้นเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจึงควรมีการจัดกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็ก เกิดความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของ และมีความต้องการ เข้ามามีส่วนร่วม อีกทั้งมีความภาคภูมิใจกับกิจกรรมของศูนย์ฯ เช่น การจัดประกวดกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็ก เพื่อให้ผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็กมีความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นผู้รับผิดชอบในกิจกรรมศูนย์ฯ ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้แยกวิจัยเฉพาะศูนย์พัฒนาเด็กที่ได้รับการช่วยเหลือจากมูลนิธิสงเคราะห์เด็กยากจน ซี.ซี.เอฟ. หรือศูนย์พัฒนาเด็กปกติ แต่เป็นการวิจัยโดยเก็บข้อมูลคล้อยกันทั้งจากศูนย์ฯที่ได้รับการช่วยเหลือจากมูลนิธิสงเคราะห์เด็กยากจน ซี.ซี.เอฟ. และศูนย์พัฒนาเด็กปกติ ดังนั้นถ้ามีผู้สนใจศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาเด็กและผู้ปกครองในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อาจจะแยกศึกษาเฉพาะศูนย์ฯ ประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือศึกษาเปรียบเทียบศูนย์ 2 ประเภทนี้ในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งจะทำให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. การศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ระยะทางจากที่พักอาศัยของผู้ปกครอง และคณะกรรมการพัฒนาเด็กถึงศูนย์ฯ ความคิดเห็นของผู้ปกครองและคณะกรรมการฯ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ดูแลเด็ก หรืออื่น ๆ ความสัมพันธ์ที่เป็นต้น

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

- สูตรหาอำนาจจำแนก
- สูตรหาค่าความเชื่อมั่น

สูตร การหาอำนาจจำแนกโดยวิธีการของการแจกแจงที (t-distribution)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

t	คือ ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ
$\bar{X}_H$	คือ คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
$\bar{X}_L$	คือ คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
S_H^2	คือ คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
S_L^2	คือ คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
n_H	คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง
n_L	คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

สูตร การหาความเชื่อมั่นโดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right\}$$

α	คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
K	คือ จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
s_i^2	คือ คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
s_t^2	คือ คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือนี้ทั้งฉบับ

ภาคผนวก ข .

แบบสัมภาษณ์

"ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาเด็กและผู้ปกครอง
ในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตจังหวัดกำแพงเพชร"

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาเด็กและผู้ปกครอง
ในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตจังหวัดกำแพงเพชร"

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....

ข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ปกครองหรือคณะกรรมการ

เพศของผู้ให้สัมภาษณ์ ( ) ชาย ( ) หญิง

1. ท่านเกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งนี้ในฐานะเป็นผู้ปกครองหรือคณะกรรมการ

( ) ผู้ปกครอง

( ) กรรมการ

( ) ผู้ปกครองและกรรมการ

2. ปัจจุบันท่านอายุ.....ปี

3. เรียนหนังสือจบสูงสุดชั้นใด.....

4. อาชีพหลัก คือ

( ) เกษตรกรรม ( ) รับจ้าง

( ) ค้าขาย ( ) รับราชการ

( ) อื่น ๆ ระบุ.....

5. ภูมิลำเนาเดิม เป็นคนเกิดในหมู่บ้านหรือไม่

( ) ใช่

( ) ไม่ใช่ ย้ายมาจากที่อื่น ระบุ อำเภอ.....

จังหวัด.....

6. ระยะเวลาที่เข้าอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้.....ปี

7. ท่านมีรายได้เฉลี่ยต่อปีในปีที่ผ่านมาเท่าใด.....บาท/ปี

(หรือ.....บาท/เดือน)

8. ท่านมีหนี้สินหรือไม่

( ) ไม่มี

( ) มี

ถ้ามีหนี้สิน คิดเป็นเงินรวม ประมาณเท่าใด.....บาท

9. ท่านมีที่ดินในครอบครองโดยมีเอกสารสิทธิ์จำนวนกี่ไร่

มีโฉนดที่ดิน.....ไร่.....งาน

นส.3.....ไร่.....งาน

สทก. ....ไร่.....งาน

ภบท. 5.....ไร่.....งาน

แบบสัมภาษณ์ในเรื่อง

การคาดการณ์ในอนาคตเกี่ยวกับการย้ายออกจากหมู่บ้าน
และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน

โปรดตอบทุกข้อตามความเป็นจริง

ท่านจะย้ายออกจากหมู่บ้านนี้หรือไม่ในอนาคต

(   ) ไม่ย้าย   (   ) ย้าย เพราะ.....

(   ) ย้ายแบบชั่วคราว.....เดือน (   ) ย้ายแบบถาวร

ถ้าจะย้าย ท่านจะย้ายไปอยู่ที่ อำเภอ.....จังหวัด.....

เพราะ.....

คิดจะไปเมื่อไร.....

ในรอบปีที่ผ่านมา ท่านได้ติดต่อกับ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ประมาณ.....ครั้ง/เดือน

ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็ก

โปรดคิดและตอบว่าข้อความที่จะอ่านต่อไปนี้ เป็นวัตถุประสงค์และการดำเนินงานของ
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ใช่หรือไม่

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กรับอบรมเลี้ยงดูเด็กอายุตั้งแต่ $1\frac{1}{2}$ ถึง 6 ปี		
2. ศูนย์ฯ จัดตั้งขึ้นตามความคิดเห็นและความต้องการของพัฒนากร ไม่ใช่ของชาวบ้าน		
3. การที่เด็กเล็กได้รับการเลี้ยงดูในศูนย์ฯ จะทำให้เด็กสามารถ ช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้น		
4. ศูนย์ฯ เจริญก้าวหน้าได้ ขึ้นอยู่กับความช่วยเหลือของพัฒนากร เพียงอย่างเดียว		
5. การส่งเด็กเข้าเลี้ยงดูในศูนย์ฯ ก็เพื่อให้เด็กอ่านออกเขียนได้ เก่งเหมือนเข้าโรงเรียน		
6. ศูนย์ฯ แบ่งภาระการอบรมเลี้ยงดูแก่ผู้ปกครอง ให้ได้มีเวลา ในการประกอบอาชีพ ได้เต็มที่		
7. ศูนย์ฯ เพิ่มภาระให้ผู้ปกครอง เพราะต้องรับ-ส่งเด็ก และ จ่ายเงินค่าเลี้ยงดูเด็ก		
8. การจัดหาเครื่องเล่นเด็กภายในศูนย์ฯ เป็นหน้าที่ของทาง ราชการเพียงฝ่ายเดียว		
9. ศูนย์ฯ มีประโยชน์ใช้เป็นที่ประชุมหรือฝึกอบรมเกี่ยวกับงานอื่น ๆ ของหมู่บ้านได้		
10. ศูนย์ฯ ไม่ต้องมีคณะกรรมการในการดำเนินงานศูนย์ฯ ก็ได้		

การคาดหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ท่านมีความคาดหวังหรือคิดเห็นอย่างไรกับข้อความต่อไปนี้

ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ol style="list-style-type: none"> 1. บุตรหลานของท่านที่ผ่านการเลี้ยงดูจากศูนย์ฯ จะมีความพร้อมในการเข้าเรียนชั้นประถมมากกว่าเด็กที่ไม่ผ่านศูนย์ฯ 2. บุตรหลานของท่านที่ได้รับการเลี้ยงดูจากศูนย์ฯ จะมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์กว่าเด็กในวัยเดียวกัน ที่ไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากศูนย์ฯ 3. ผลที่ได้รับจากการส่งเด็กเข้าศูนย์ฯ ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่ผู้ปกครองต้องเสียไป 4. บุตรหลานของท่านที่ผ่านการเลี้ยงดูจากศูนย์ฯ จะไม่มีปัญหาเรื่องเรียน เมื่อเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา 5. การนำบุตรหลานเข้ามาอยู่ในศูนย์ฯ จะทำให้ผู้ปกครองมีเวลาในการประกอบอาชีพได้เต็มที่ 6. เมื่อบุตรหลานเข้ามาอยู่ในความดูแลของศูนย์ฯ แล้วผู้ปกครองน่าจะมีรายได้เพิ่มขึ้น เพราะมีเวลาในการทำมาหากินมากขึ้น 7. การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์ฯ ทำให้ท่านเสียเวลา 8. ท่านได้รับความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กมากขึ้น 9. การมีศูนย์ฯ เป็นการเพิ่มภาระให้ผู้ปกครอง เช่น การรับส่งเด็ก และการจ่ายเงินค่าเลี้ยงดูเด็ก 10. การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์ฯ ทำให้ผู้ปกครองและกรรมการ รู้สึกว่าตนได้ช่วยพัฒนาหมู่บ้าน 		

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ท่านเคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์ฯ ในเรื่องเหล่านี้หรือไม่ เพียงใด

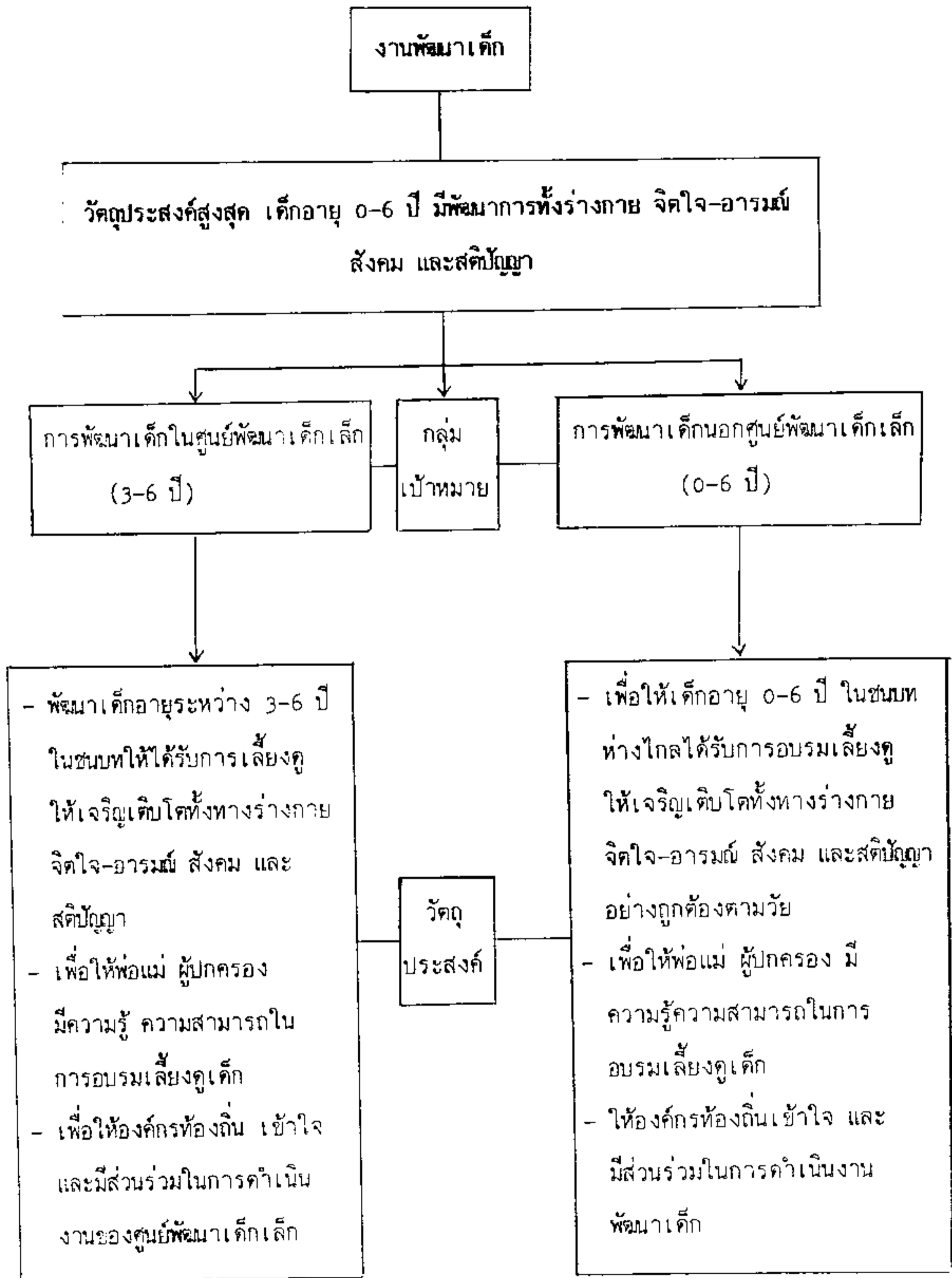
ข้อความ	เคย			ไม่เคย
	ทุก ครั้ง	บ่อย ครั้ง	บาง ครั้ง	
1. <u>ก่อนการจัดตั้งศูนย์</u> ท่านเคยร่วมเข้าประชุมเพื่อ วางแผนจัดตั้งศูนย์หรือไม่ ไม่เคยเพราะ _____				
2. <u>เมื่อศูนย์ฯดำเนินการแล้ว</u> ท่านเคยเข้าร่วมประชุม หรือไม่ ไม่เคยเพราะ _____				
3. ท่านเคย <u>แสดงความคิดเห็น</u> ในการประชุมหรือไม่ ไม่เคยเพราะ _____				
4. เมื่อมีการจัดกิจกรรมของศูนย์ฯ ท่านเคย <u>เสนอ</u> <u>กิจกรรมเพื่อพัฒนาศูนย์ฯ</u> บ้างหรือไม่ ไม่เคยเพราะ _____				
5. นอกเหนือจากเงินที่จ่ายประจำสำหรับค่าเลี้ยงดู เด็ก เมื่อมีการ <u>ขอบริจาคเงิน</u> ให้แก่ศูนย์ฯ ท่านเคย บริจาคหรือไม่ ไม่เคยเพราะ _____				
6. ท่าน <u>เคยร่วมแรง</u> ในการซ่อมแซมปรับปรุง หรือ ตกแต่งศูนย์ฯ บ้างหรือไม่ ไม่เคยเพราะ _____				

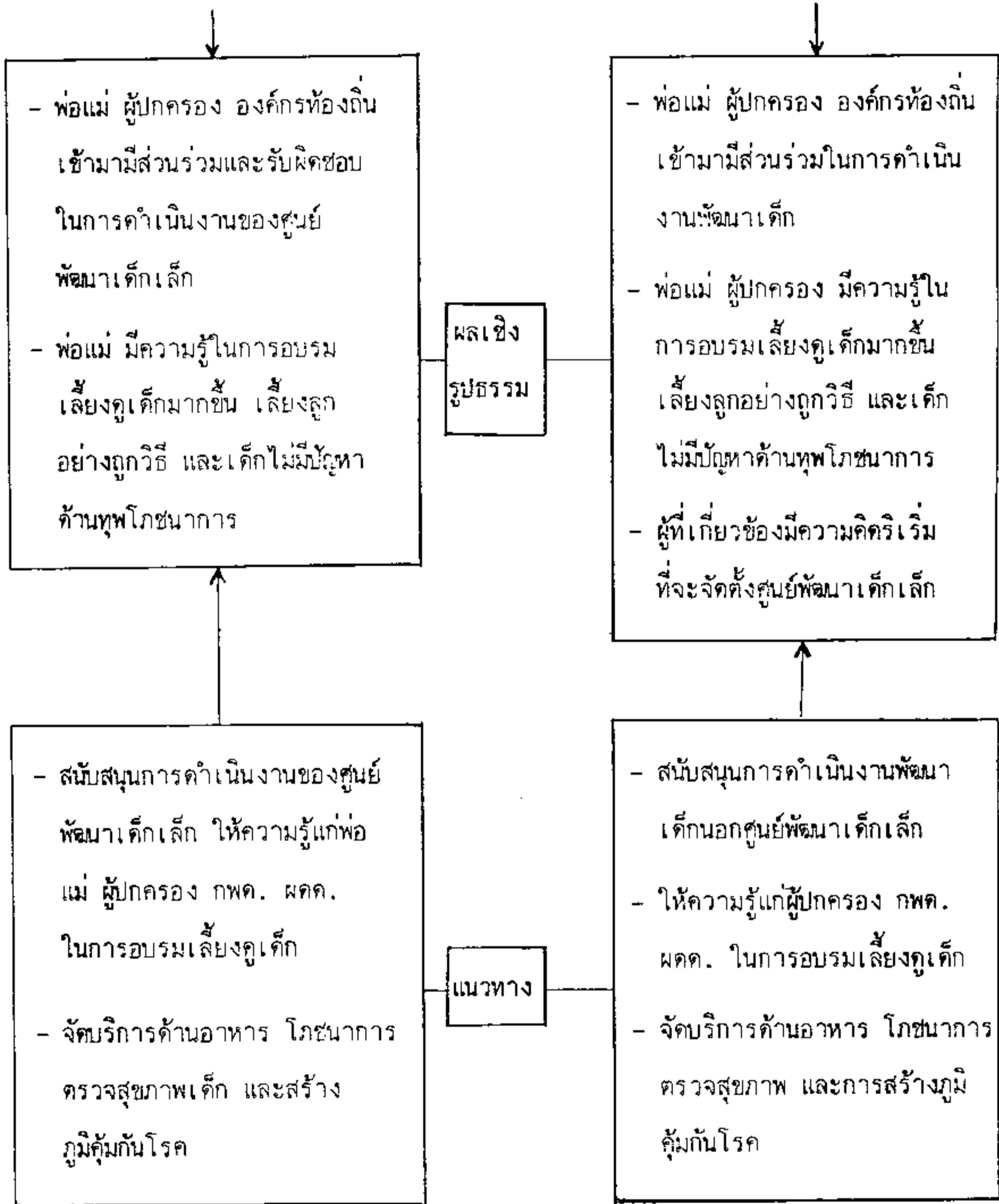
ข้อความ	เคย			ไม่เคย
	ทุก ครั้ง	บ่อย ครั้ง	บาง ครั้ง	
7. เมื่อมีการขอบริจาควัสดุ สิ่งของต่าง ๆ ให้แก่ศูนย์ฯ ท่านเคยบริจาคหรือไม่ ไม่เคยเพราะ _____				
8. เมื่อมีการจัดกิจกรรมของศูนย์ฯ ท่านเคยติดต่อ ประสานงานกับวัด โรงเรียน สถานีนอนามัย หรือ หน่วยงานต่าง ๆ ให้เข้ามาช่วยงานของศูนย์บ้าง หรือไม่ ไม่เคยเพราะ _____				
9. เมื่อมีการจัดทำอาหารเสริมให้แก่เด็กในศูนย์ฯ ท่านเคยชักชวนให้ชาวบ้านไปช่วยกันทำบ้างหรือไม่ ไม่เคยเพราะ _____				
10. ท่านเคยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานของศูนย์ฯ เพื่อ ให้ประชาชนคนอื่น ๆ เห็นความสำคัญบ้างหรือไม่ ไม่เคยเพราะ _____				
11. เมื่อศูนย์ฯ มีปัญหาขัดข้อง ท่านเคยร่วมแก้ปัญหาบ้าง หรือไม่ ไม่เคยเพราะ _____				
12. ท่านเคยร่วมติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ หรือไม่ (เช่น การติดตามผลการเลี้ยงดูเด็กว่าเด็กที่ได้รับ การเลี้ยงดูจากศูนย์ฯ มีความสามารถในการช่วย เหลือตัวเองได้มากขึ้นหรือไม่ หรือมีความกล้าใน การแสดงออกมากขึ้นหรือไม่) ไม่เคยเพราะ _____				

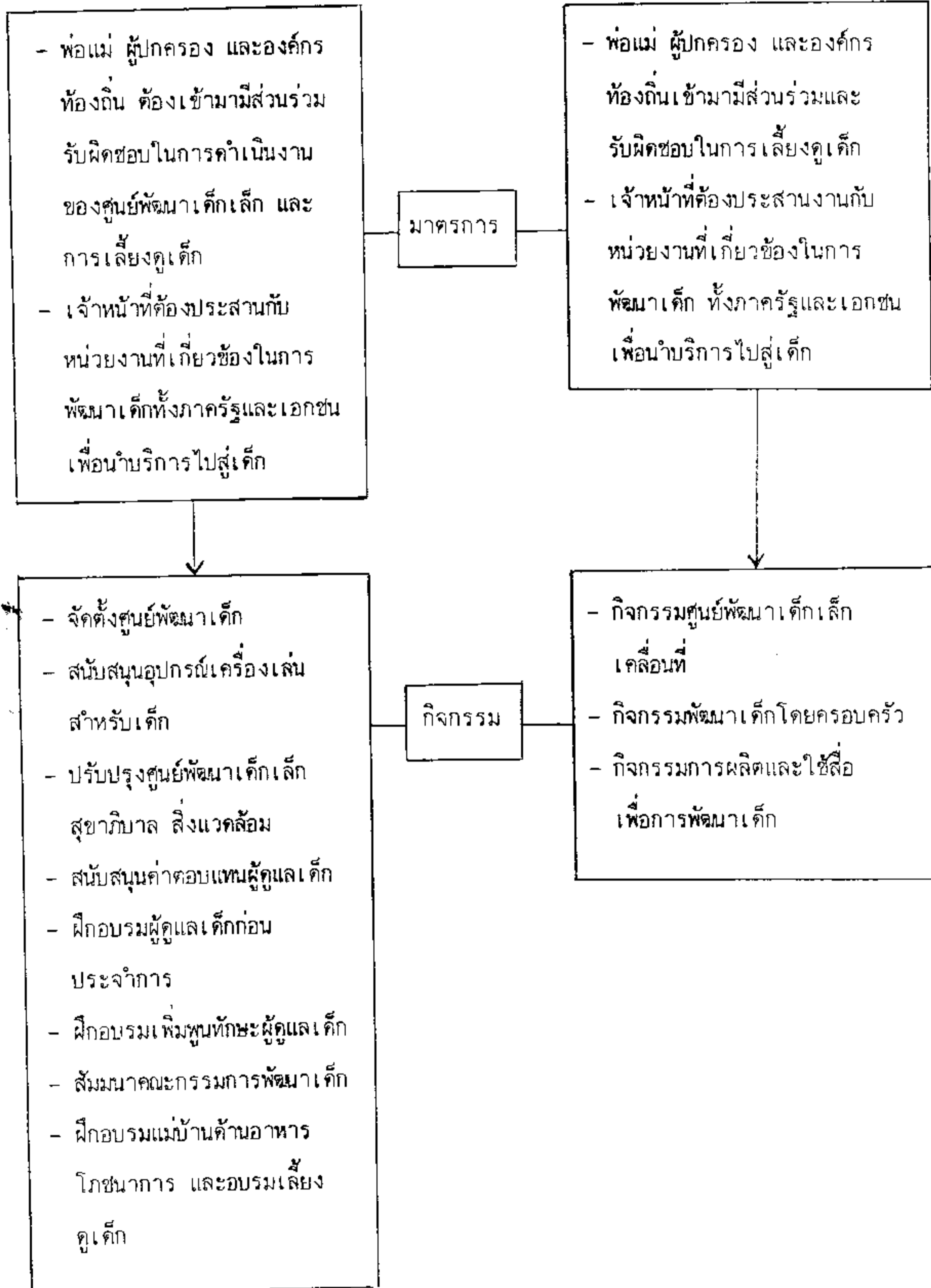
ภาคผนวก ค .

แนวทางการดำเนินงานพัฒนาเด็ก
ของกรมการพัฒนาชุมชน

แผนภูมิที่ 2 แนวทางการดำเนินงานพัฒนาเด็กของกรมการพัฒนาชุมชน

(ต่อ)

- จัดหาเครื่องครัว อาหารเสริม
อาหารกลางวัน
- ประมวลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีเด่น
- ประมวลผู้ดูแลเด็กดีเด่น
- ตรวจสอบภาพ ภูมิคุ้มกัน
- การสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม
ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การพัฒนาเด็กในความรับผิดชอบของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ดำเนินการพัฒนาเด็กในชนบทโดยมุ่งพัฒนาเด็กวัยแรกเกิด - 6 ปี ให้มีความเจริญเติบโตทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเหมาะสมตามวัย และมีความพร้อมที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาต่อไป

การดำเนินงานตามแผนงานพัฒนาเด็ก

1. การพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) สนับสนุนให้ชุมชนจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นในหมู่บ้าน ตำบล เพื่อรับเลี้ยงดูเด็กอายุ 3 - 6 ปี ให้มีการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การเตรียมความพร้อมแก่เด็กในลักษณะเล่นปนเรียน และจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็ก มีผู้ดูแลเด็ก (ผดค.) ทำหน้าที่เป็นผู้เลี้ยงดูเด็ก โดยได้รับค่าตอบแทนจากกรมฯ ผู้ปกครอง และ/หรือชุมชน อัตราส่วน ผดค. 1 คน ต่อเด็ก 20 - 25 คน ผู้รับผิดชอบในการบริหารงานศูนย์ฯ คือ กรมการพัฒนาเด็ก (กพด.) ดำเนินการภายใต้การควบคุมดูแลของ กม./กสค.

ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1. สสำรวจจำนวนเด็กอายุ 0 - 6 ปี ให้ทราบว่าแต่ละปีจะมีเด็กอายุ 3 - 6 ปี เข้ารับการอบรมเลี้ยงดูใน ศพด. นั้น ๆ กี่คน
2. พัฒนาการประชุมชี้แจงการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาเด็ก ให้เข้าใจในวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน และให้ประชาชนเห็นประโยชน์ของการจัดตั้ง ศพด.
3. กม. กสค. อำเภอ จังหวัด ร่วมกันคัดเลือกสถานที่จัดตั้ง ศพด. ซึ่งควรให้ตั้งอยู่ศูนย์กลางของหมู่บ้าน ใกล้สถานอนามัย สำนักงานผดุงครรภ์ หรือสถานที่อื่น ๆ ที่เหมาะสม และสะดวกในการรับเลี้ยงเด็ก
4. ประชาชนร่วมกันคัดเลือกคณะกรรมการพัฒนาเด็ก (กพด.) จำนวน 5 คน เพื่อทำหน้าที่บริหารงาน ศพด. ให้อยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี ในกรณีที่ยังไม่ได้รับการฝึกอบรมตามโครงการของกรมฯ ให้จังหวัดทำการปฐมนิเทศ กพด. ให้มีความรู้ความเข้าใจ

ในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่จะบริหารงาน ศพด. และช่วยเหลือการปฏิบัติงานของ ผคค. ได้

5. กม. กพค. กสค. ร่วมกันคัดเลือกผู้ดูแลเด็ก (ผคค.) เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลเด็ก ในกรณีที่ยังไม่ได้รับการฝึกอบรมก่อนประจำการตามหลักสูตรของกรมฯ ให้จังหวัดทำการปฐมนิเทศอย่างน้อย 3 วัน หรือให้ฝึกปฏิบัติงานการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ ร.ร.อนุบาล หรือ ศพด. ตัวอย่างในจังหวัด เพื่อให้ ผคค. มีความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนปฏิบัติงาน

6. สนับสนุนให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองเด็กเข้ามามีบทบาทในกิจการของศูนย์ฯ เช่น การเลี้ยงดูเด็ก การทำอาหารเสริม ปลุกผักสวนครัว การตกแต่งทำความสะอาดศูนย์ หรือการจัดทำอุปกรณ์เครื่องเล่นสำหรับเด็ก เป็นต้น

การคัดเลือกผู้ดูแลเด็ก (ผคค.)

กพค. กสค. ร่วมกับพัฒนากร คัดเลือกบุคคลในหมู่บ้านมาทำหน้าที่ ผคค. โดยมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

1. มีความรู้จบการศึกษาภาคบังคับ เป็นอย่างน้อย
2. มีภูมิลำเนาในหมู่บ้านที่ตั้ง ศพด. หรือหมู่บ้านใกล้เคียง
3. เป็นชายหรือหญิง อายุระหว่าง 18 - 45 ปี
4. มีลักษณะเป็นผู้มีสุขภาพ อ่อนโยน และมีความรับผิดชอบ
5. มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ ไม่เป็นโรคติดต่อ
6. มีความสมัครใจเข้ารับการฝึกอบรมเป็น ผคค. ทั้งได้รับการยินยอมจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และยอมทำตามสัญญาระยะเวลาทำงานไว้กับ กพค. หรือ กสค. อย่าง

น้อย 2 ปี

ผู้ดูแลเด็ก (ผคค.)

1. ทำหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
  - ทำความสะอาดบริเวณนอกและภายในศูนย์ฯ ตลอดจนจัดเตรียมน้ำดื่ม น้ำใช้ให้พร้อม

- รับเด็กจากผู้ปกครองทุกเช้า และส่งเด็กทุกเย็น
- ลงเวลาการปฏิบัติงานประจำวัน
- ให้เด็กเข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์ ตรวจสอบความสะอาดร่างกายทุกวัน
- สักรวจจำนวนเด็กที่เข้ารับการเลี้ยงดูประจำวัน และติดตามหาสาเหตุ
ในกรณีที่เด็กไม่มาติดต่อกันเกินกว่า 3 วัน
- อบรมเลี้ยงดูเด็กตามตารางการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้
- จัดเตรียมการสอน บันทึกการสอน และบันทึกประจำตัวเด็ก
- ผลิตสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน โดยเน้นการใช้เศษวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น
- จัดทำทะเบียนสื่อ อุปกรณ์ โดยระบุรายการ จำนวน วันเดือนปีที่ได้มา
และผู้ให้การสนับสนุน
- ร่วมกับ กพค. จัดบริเวณศูนย์ฯ ปลูกพืชผักสวนครัว และไม้ดอก ไม้ประดับ

2. หน้าที่ทั่วไป

- เยี่ยมเยียนปรึกษาหารือ ขอคำแนะนำจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และองค์กร
ต่าง ๆ เช่น กพสม. กม. กสศ. ฯลฯ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์ฯ สำหรับผู้ปกครอง พยายาม
แนะนำให้มาร่วมในการจัดทำอาหารกลางวันเพื่อเลี้ยงดูเด็ก โดยผลิต
เปลี่ยนกันมาตามแต่โอกาสจะอำนวย
- เยี่ยมเยียนเด็กเล็กเมื่อเกิดเจ็บป่วย ให้คำแนะนำในการตรวจรักษา
- ร่วมมือกับกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน และผู้ปกครอง บำเพ็ญประโยชน์โดย
ทำกิจกรรมให้ศูนย์ฯ เช่น จัดงานวันเด็ก วันแม่ ปลูกพืชผักสวนครัว
- ร่วมประชุมกับกรรมการและผู้ปกครองที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาเด็ก
- พยายามศึกษาหาความรู้และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการอบรมเลี้ยง
ดูเด็กให้มากที่สุด
- เผยแพร่การดำเนินงานของ ศพค.

คณะกรรมการพัฒนาเด็ก (กพค.)

หมายถึง คณะกรรมการซึ่งได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานพัฒนาเด็ก ประกอบด้วย กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นที่ตั้ง ศพค. เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และบุคคลอื่นซึ่งควรเป็นผู้อุปถัมภ์ หรือผู้ปกครองเด็ก เป็นกรรมการพัฒนาเด็กศูนย์ละ 5 คน และคัดเลือกประธาน รองประธาน เลขานุการ เฝ้าดูฎีก ตามความเหมาะสม โดยมีพัฒนาการเป็นที่ปรึกษา (กรรมการอื่นนอกจากกรรมการโดยตำแหน่ง ควรจะเลือกบุคคลที่มีความตั้งใจทำงาน มีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่ม และมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กเป็นอย่างดี อยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี)

หน้าที่ของ กพค.

1. ควบคุมดูแลการดำเนินงาน ศพค.
2. ควบคุมการเงิน มีหลักฐานทั้งการรับ - จ่าย
3. ชี้แจงประชาชนให้เข้าใจ และให้ความร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงาน

ศพค. ให้ก้าวหน้า

4. พิจารณาคัดเลือกสถานที่ตั้ง ศพค. รวมทั้ง ผคค. และเด็กที่จะเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูในศูนย์ฯ

5. ควบคุมการปฏิบัติงานของ ผคค.

6. ให้คำแนะนำและช่วยเหลือการปฏิบัติงานแก่ ผคค.

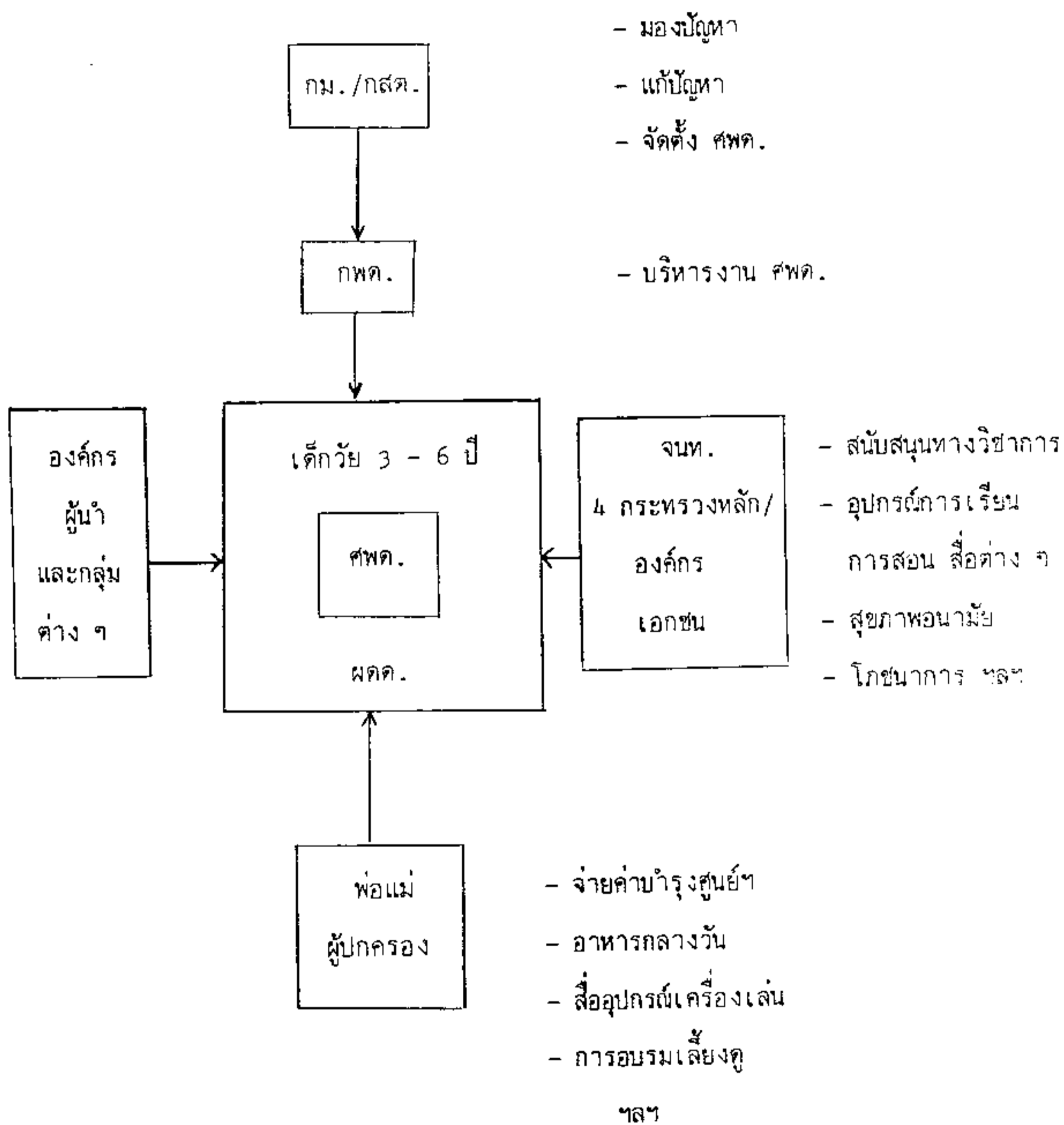
7. อนุรักษ์และซ่อมแซม ศพค. ให้อยู่ในสภาพดี และพร้อมที่จะให้บริการแก่ราษฎร

8. พิจารณาแก้ไขปัญหาข้อขัดข้อง และอุปสรรคในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาร่วมกับ กม. กสค.

9. ติดต่อบริษัทงานกับเจ้าหน้าที่อนามัยในหมู่บ้าน ตำบล เพื่อขอความช่วยเหลือในการตรวจสุขภาพและบำบัดโรคเป็นครั้งคราว และติดต่อบริษัทงานกับเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อขอรับความช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

แผนภูมิที่ 3

โครงสร้างของการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรรณิกา ชมดี "การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ต.ท่าช้าง อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี" วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2524.

กองพัฒนาสตรีและเด็ก คู่มือการพัฒนาสตรีและเด็ก ฝ่ายวิชาการและแผนงานกองพัฒนาสตรีและเด็ก กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย พิมพ์ครั้งที่ 3 กันยายน 2528.

เกษินี ปายะนันท์ การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็ก (ผดค.) ตามโครงการพัฒนาเด็กก่อนเข้าโรงเรียน ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2512.

ขวัญชัย วงศ์นิติกร ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการพัฒนาชุมชนของผู้อยู่อาศัยในเขตหมู่บ้านจัดสรรชานเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านจัดสรรเทพประทาน อ.บางกรวย จ.นนทบุรี วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2532.

จิรวรรณ คู่พร้อม ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2533.

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง "การระดมประชาชน เพื่อพัฒนาชนบท" การบริหารงานพัฒนาชนบท จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ บรรณาธิการ โอเดียนสโตร์ 2526.

ฉลาดชาย รมิตานนท์ "สภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม" การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ บรรณาธิการ กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล พฤษภาคม 2527.

ฉอ้าน วุฒิศิริมรักษา ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการที่ได้รับรางวัล

- ดีเด่นของ ค.คังพยอม อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2526.
- ถนัด ม่วงมณี ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในงานการศึกษาออกโรงเรียนในห้องที่
อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ 2526.
- ถม ทรัพย์เจริญ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชนบทในประเทศไทยศึกษาเฉพาะ
กรณี อำเภอกำแพงแสน จังหวัดยโสธร วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2524.
- หัตถดาว บุญपाल ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการศึกษาของ
หัวหน้าครัวเรือนในเขตพื้นที่ตำบลสวก อำเภอเมือง จังหวัดน่าน วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2530.
- นภาพร เชื้อขำ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์
การเกษตรเมืองมื่นบุรี วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2531.
- นันทิยา ปวีณกุล ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่กรรมการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2529.
- ปราณ สุวรรณมงคล ทัศนะบางประการในเรื่องสภาพตำบลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ
มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ บรรณาธิการ ;
กรุงเทพฯ 2527.
- ประกอบ สาระวรรณ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของนักเรียนในกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า
โรงเรียนมัธยมศึกษา, ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี อำเภอเมือง
จังหวัดพิษณุโลก วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2529.
- ประภาศรี วิหัทธสินสุข การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ในโครงการพัฒนาชนบท ศึกษา
เฉพาะกรณี โครงการสุพรรณบุรี วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ 2532.

ฝ่ายวิชาการ รายงานแผนพัฒนาเด็กประจำงวด ที่ทำการพัฒนาชุมชน จังหวัดกำแพงเพชร
พฤษภาคม 2534.

พรศักดิ์ พัชรพจนานารถ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมสหกรณ์การ
เกษตร : ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์การเกษตรบ้านลาดจำกัด จังหวัดเพชรบุรี
วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2530.

ไพโรจน์ ไตรเทศวิทย์ การวางแผนพัฒนาจังหวัด อำเภอลำปาง และตำบล ทฤษฎีและปฏิบัติสำหรับ
ผู้วางนโยบาย ผู้ปฏิบัติ และนักศึกษาวิทยาลัยการปกครอง, กรุงเทพฯ บริษัทสาร
มวลชน 13 มิถุนายน 2523.

เทพยา แก้วพวง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการบริหาร
งานพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2533.

ไพรัตน์ เตะระรินทร์ นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนา
ปัจจุบัน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ บรรณาธิการ ; กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษา นโยบาย
สาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล พฤษภาคม 2527.

ภาษินี ไชยกาจณ์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาเยาวชนของ
เยาวชนในชุมชนหัวรถจักรศึกแดง เขตคูสิต กรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2531.

บุบผวรรณ สืบยศ ปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่อยู่อาศัย :
ศึกษารณการตั้งถิ่นฐานใหม่ของผู้มีรายได้น้อย โครงการพัฒนาบางบัว กรุงเทพฯ-
มหานคร วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2529.

วิจิตร อาระกุล เทคนิคมนุษยสัมพันธ์ ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กทม. 2528.

วิษุฒดา สิงห์โต การมีส่วนร่วมของชุมชนในศูนย์เลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน "พิทักษ์" ชุมชน
วัดอมรทายการาม วิทยานิพนธ์ สังคมวิทยา มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2530.

- วิทยากร เชียงกุล พัฒนาชุมชน-พัฒนาสังคม สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ 2527.
- วิชัญญ์วรรณ วรรณวิทยา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในสหภาพแรงงานประเภท กิจการผลิตสิ่งทอ สิ่งถัก เครื่องแต่งกาย หนังสัตรี และผลิตภัณฑ์หนังสัตรีในเขต กรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สาขาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2524.
- ศุภสิริ อังค์สกุล ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการศึกษา นอกระบบด้านอาชีพตามความเห็นของพัฒนากรและกำนัน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2528.
- สกนธ์ จันทรักษ์ ปัจจัยบางประการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดตั้งศูนย์ เยาวชนตำบล จังหวัดตรัง วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตร- ศาสตร์ 2528.
- สมทรง เขมะวิชานุกิต การศึกษากับการพัฒนาชุมชน กรุงเทพฯ ; ทวีกิจการพิมพ์ , 2518.
- สมพงษ์ บัวชาบาล การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมพัฒนา : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้าน ที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์การอนุเคราะห์เด็กนอร์เวย์จังหวัดขอนแก่น, วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต สังคมวิทยา มหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2530.
- เสน่ห์ จามริกและคณะ "นโยบายในการพัฒนาชนบท", ชนบทไทย 2523 กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี 2524.
- สัณญา สัณญาวิวัฒน์ การพัฒนาชุมชน กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2523.
- สายสุรีย์ จุติกุล การพัฒนาเด็กและเยาวชน เพื่อความมั่นคงแห่งชาติ วิทยาลัยป้องกัน ราชอาณาจักร เมษายน 2527.
- สุจินต์ คาววีระกุล "ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดของ จังหวัด นครสวรรค์ ประจำปี 2527 วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2527.

- สุชาติ สุวรรณ. การพัฒนาเด็กในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่น และประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดนครศรีธรรมราช วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2530.
- สุนทรี ศิลป์พัฒน์ ประวัติแนวความคิดทางสังคมวิทยา โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง กทม. 2520.
- สุภาวดี ชูติชูเดช การศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กที่ชนะการประกวด และศูนย์พัฒนาเด็กที่ไม่ส่งเข้าประกวด ของกรมการพัฒนาชุมชน วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.
- สุรัสวดี หุ่นพยนต์ ปัจจัยที่มีผลต่อการไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของประชาชน ยากจน ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านเขาหิน ต.วังน้ำลัด อ.ไพศาลี จ.นครสวรรค์ วิทยานิพนธ์ ของการศึกษาหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2528.
- สุเมธ แสงนิมนวล ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ในกิจกรรมหมู่บ้านคหบาล ศึกษาเฉพาะกรณี หมู่บ้านสหกรณ์ เกษสถานกรุงเทพฯ จำกัด โครงการที่ 4 กรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2531.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, นโยบายและแผนพัฒนาเด็ก ระยะเวลา 2522 ; จุดวางกรณีมหาวิทยาลัย และองค์การกองทุนเพื่อเด็กแห่ง สหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) 2524.
- อศิน รพีพัฒน์ อภิปราย ทำไมต้องพูดถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในงานพัฒนา ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ บรรณาธิการ ; กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษา นโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล พฤษภาคม 2527.
- อนุภรณ์ สุวรรณสิทธิกร การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลต่อโครงการ กสช. ปี 2528 อ.ชนบท จ.ขอนแก่น วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ 2529.

- อาจารย์พันธ์ จันทรสว่าง. เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาการสวางกลุ่ม (สค.552)
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ภาค 2/2524.
- อารยา วัฒนกิจ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมของศูนย์พัฒนา
เด็กเล็กในเขตอำเภอลองหลวง จ.ปทุมธานี วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2526.
- อาสาฬห์ เกษทรัพย์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมโรงเรียนชุมชนของ
ผู้ปกครองในเขตอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ปกครองนักเรียน
โรงเรียนชุมชนภูมิวิทยา วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2523.

ภาษาอังกฤษ

- Agbayani, Jose A.Jr. Popular Participation in Community Development in the Philippines. (Manila : Institute of Social work and Community Development, University of the Philippines, 1979).
- Hay, D.G. 1951, Social Participation of Individuals in Four Rural Communities of the Nartheast, Rural Sociology (mimeographed).
- Kaufman, Harold F. 1949 : Participation Organized Activities in Selected Kentucky Localities. Agricultural Experiment station Bulletins. p. 24.
- Lawdermilk, Max and Laitos, Robert "Toward a Participatory Strategy for Integrated Rural Development, Rural Sociology" Vol. 46, No. 4, 1980. p. 694-700
- Rogers, Everett M. 1983. : Diffusion of Innovations New York ; A Division of Macmillan Publishing Co. Inc.

ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์

ชื่อ-นามสกุล นางสาวภัทริยา สุวรรณบุรณ์

ภูมิลำเนา เลขที่ 38 หมู่ 2 ถนน สุขุมวิท ตำบล บ้านลาด

อำเภอ บ้านลาด จังหวัด เพชรบุรี

ประวัติการศึกษา ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สถานที่ทำงาน กองส่งเสริมและเผยแพร่ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

โทรศัพท์ 222-0861, 2226171-5 ต่อ 179

ตำแหน่งนักวิชาการเผยแพร่ 5

ที่อยู่ปัจจุบันที่สามารถติดต่อได้ 38 หมู่ 2 ถนน สุขุมวิท ตำบล บ้านลาด

อำเภอ บ้านลาด จังหวัด เพชรบุรี

โทรศัพท์ (032) 491274